

BİLECİK

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

Mayıs 2023

TGA
TÜRKİYE TURİZM
TANITIM VE GELİŞTİRME
AJANSI

BİLECİK

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

25 MAYIS 2023

Katkıda Bulunanlar:

Prof. Dr. Bilgehan Gülcan

Doç. Dr. Halil Burak Sakal

Doç. Dr. Ercan Karaçar

Doç. Dr. Sıla Karacaoğlu

Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi katkılarıyla hazırlanmıştır.

Kapadokya Üniversitesi

50420 Mustafapaşa, Ürgüp, Nevşehir

İÇERİK

1. GİRİŞ	1
2. Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler	2
3. Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler	2
4. Bilecik Turizm Analizi	3
4.1. İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi	3
4.2. İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi	4
4.3. İlin Konaklama Analizi ve Hedefi	4
4.4. İlin Mevsimsellik Durum Analizi	5
4.5. İlin Turizm Türleri Analizi	5
5. Destinasyon Risk Analizi	7
6. Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma	8
7. Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme	8
8. Gastronomide Marka Kent Yaratma	9
9. Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma	10
10. Tematik Rotalar Geliştirme	11
11. Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma	13
12. Deneyimsel Turizm Uygulamalarını Artırma	13
13. Nitelikli Hediyelik Eşya Envanterini Geliştirme	14
14. Söğüt'ü Osmanlı Mirası Temelli Bir Destinasyon Hâline Getirme	14
15. Gölpazarı'nı Sakin Şehir Olarak Konumlama	15
16. Transit Yolculardan Elde Edilen Faydayı Artırma	16
17. Pazaryeri'ni Doğa Temelli Turizm Destinasyonu Olarak Konumlama	17
18. Osmaneli'nde Sanayiye Turizmle Entegre Etme	18
19. Harman kaya Kanyonu'nu Cazip Turizm Ürünü Hâline Getirme	19
20. Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme	20

1. GİRİŞ

Bilecik, Marmara Bölgesi'nin güneydoğusunda yer almaktadır. Karadeniz, Marmara, Ege ve İç Anadolu bölgelerinin kesiştiği yerde kurulmuş, küçük ve şirin bir destinasyondur. Şehirde, farklı iklim tipleri ve coğrafi özelliklerin ortaya çıkardığı doğal kaynakların yanı sıra tarih boyunca bir geçiş noktası olmasından dolayı pek çok medeniyetin izleri de bulunmaktadır. Yüzde 52'si ormanlarla kaplı olan Bilecik; tabiat parkları, yaylalar, göller, barajlar, şelaleler, mağaralar, kanyonlar, kaplıcalar ve içmeler ile Osmanlı İmparatorluğu'nun kurulduğu ve Millî Mücadele'nin çetin savaşlarının geçtiği topraklara ve camiler, türbeler, şehitlikler, idari binalar, kervansaraylar, hanlar ve imarethaneler gibi pek çok turistik değere sahiptir.

Bilecik Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası, ilin özellikle doğal kaynak potansiyeli başta olmak üzere, diğer potansiyel kaynaklarını da hesaba katarak, başta ekoturizm, macera ve sağlık turizmi ile kültürel miras, inanç ve gastronomi turizmi gibi turizm türlerinde, Türkiye turizmde marka değeri yaratma potansiyeli yüksek olan Bilecik'e yönelik özet biçimde ve odaklı bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Yol Haritası, ayrıca Covid-19 salgını sürecinde ortaya çıkan, yeni turizm eğilimleri dikkate alınarak güncellenen Türkiye Turizm Ana Planı kapsamında ortaya konan amaç ve hedeflerle uyumlu biçimde hazırlanmış ve Bilecik'in turizmdeki geleceğini inşa edecek yapı taşları niteliğindeki başlıkları ortaya koymayı amaç edinmiştir.

Bilecik; 2022 yılında 119,5 bin yerli, 5,3 bin yabancı olmak üzere toplam 124,8 bin turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Aynı yılda ildeki ortalama geceleme 1,95 ve ortalama doluluk oranı da yüzde 44,9 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu veriler, ilin potansiyeli göz önüne alındığında Bilecik'in Türkiye turizmine katkısının daha fazla artırılabilirliğini göstermektedir.

Bilecik Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası kapsamında ilin 2028 yılı turist sayısı hedefi, yabancı turist için yaklaşık 8,5 bin kişi ve yerli turist için 183 bin kişi olmak üzere toplam 191,5 bin kişi; turizm geliri hedefi ise yabancı turist için yaklaşık 2,6 milyon ve yerli turist için 34,9 milyon olmak üzere toplam 37,5 milyon ABD doları olarak tespit edilmiştir. Bu hedeflere ulaşabilmesi için yapılması gereken başlıca faaliyetler ve stratejik amaçlar ile buna yönelik politika önerileri, *Bilecik Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda ortaya konmuştur.

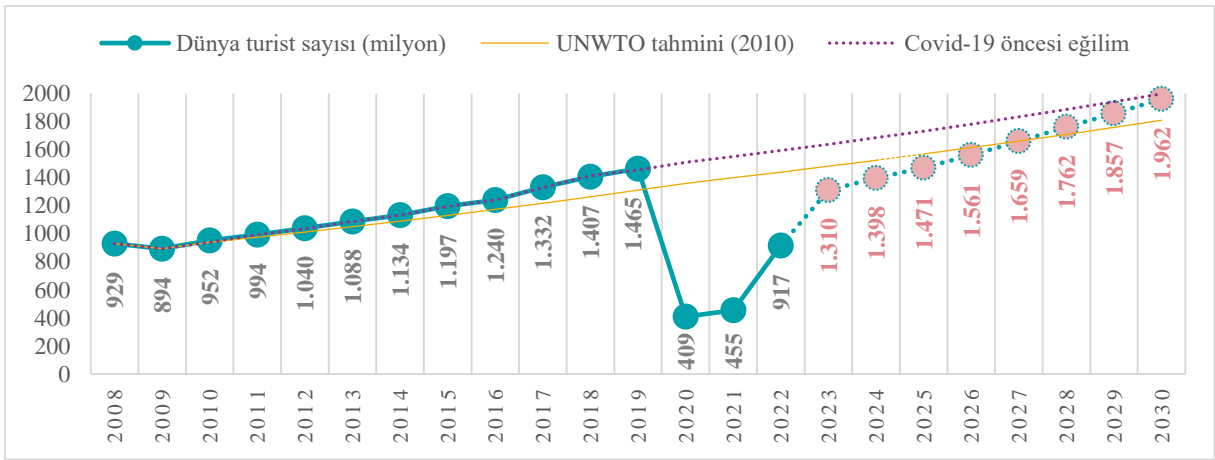
Bir destinasyonun turistik cazibesini koruyarak turizm gelirlerini sürdürebilmesi ve artırabilmesi, turizm kaynakları ve bu kaynakları turizm ürünü olarak sunmadaki gücüne bağlıdır. Kısa bir zaman öncesine kadar gelen ziyaretçi sayısı, gelir, yatak kapasitesi, lüks otellerin sayısı gibi nicel verilere göre ölçülen turizmdeki rekabet gücü, özellikle Covid-19 salgınının da etkisi ile günümüzde yerine konamayacak doğal, beşerî ve kültürel kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve risklere karşı dayanıklılığı ile ölçülmektedir. Buradan hareketle, *Bilecik Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası* kapsamındaki tüm başlıklarda, sürdürülebilirlik ve dayanıklılık kavramları ilke ve yaklaşım olarak benimsenmiş, ayrıca "Sürdürülebilirlik Çabalarını Artırma" başlığıyla konu, özel ve müstakil olarak da ele alınmıştır.

Yol Haritası hazırlık sürecinde Bilecik İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu paydaşları ile 2 Mayıs 2023 tarihinde çevrim içi arama konferansı gerçekleştirilmiş ve ile özel öncelikli geliştirme başlıkları ortaya çıkarılmıştır. Ek olarak İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün dağıttığı ve önceden hazırlanmış İl Politika Tespit Anketi ve İl Risk Analiz Anketi olmak üzere iki adet anket formu da il paydaşlarına elektronik ortamda iletilmiş ve sonuçları analiz edilerek metne eklenmiştir. Bu kapsamda *Bilecik Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*, ilin destinasyon yönetim sorumluluğunu üstlenen Bilecik Tanıtım ve Geliştirme Kurulu için sürdürülebilir ve gelir etkisi yüksek turizm gelişimi kapsamında oluşturulan başlıklarla bir rehber niteliği taşımaktadır.

2. Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler

2019 yılında dünya genelindeki turist sayısı, 1,47 milyar kişi ve 1,49 trilyon ABD doları ile rekor düzeye ulaşmıştır. Ancak 2020-2021 yıllarında yaşanan Covid-19 salgını, turizm faaliyetlerini dünya çapında durma noktasına getirmiştir. Avrupa ve Amerika'nın 2023 yılında yaşaması beklenen resesyona da dikkate alındığında, salgın sonrası dönemde küresel turizm hacminin 2019 yılı seviyelerine dönmemesinin ancak 2025 yılını bulması beklenmektedir (Şekil 2.1.).

Ocak 2023 tarihli uluslararası istatistikler, 2022 yılında uluslararası turizm faaliyetlerine toplam 917 milyon kişinin katıldığını, aynı yıldaki uluslararası turizm gelirlerinin ise 917,5 milyar ABD dolarına ulaştığını göstermektedir. Buna göre, 2022 yılında uluslararası turist sayısında bir önceki yıla göre yüzde 101,5 artış gerçekleşirken, Avrupa kıtasının uluslararası turizmdeki toplam pazar payı yüzde 63,78; Türkiye'nin uluslararası turist sayısından aldığı pay yüzde 5,6 ve uluslararası turizm gelirinden aldığı pay ise yüzde 5 olarak gerçekleşmiştir.

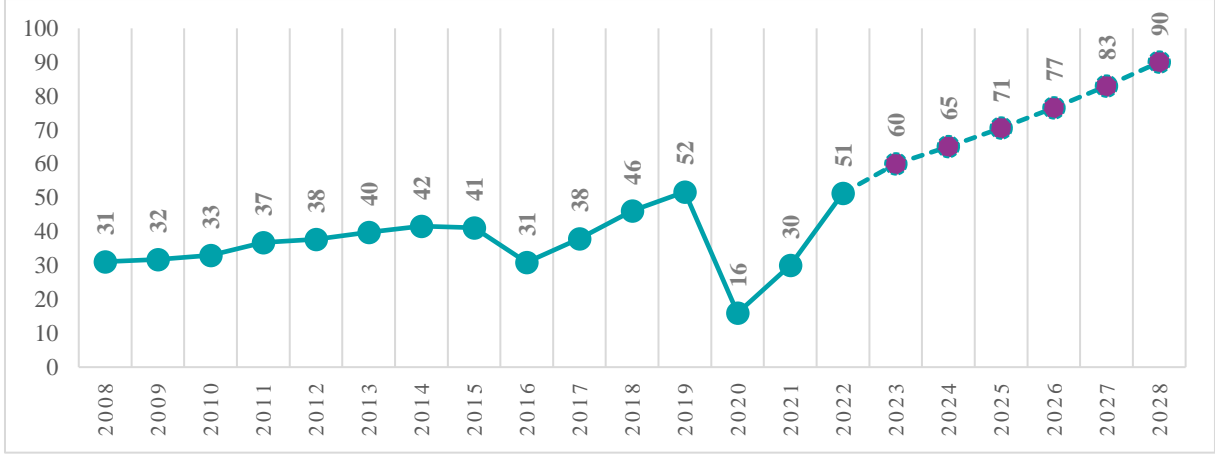
Şekil 2.1. Küresel turist sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve tahminler

Kaynak: UNWTO World Tourism Barometer Ocak 2023 ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

3. Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler

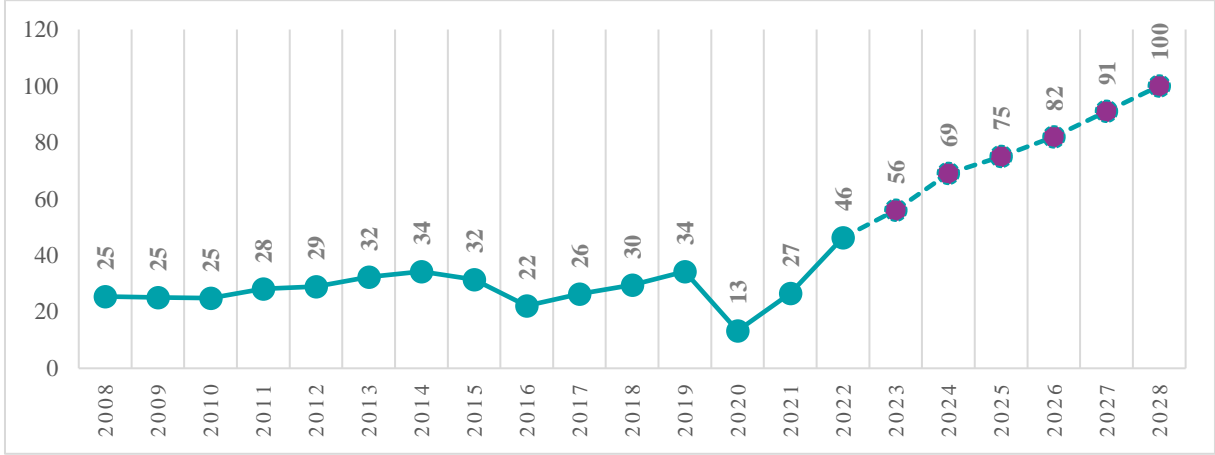
Akdeniz Havzası'nda bulunması nedeniyle önemli bir küresel turizm ülkesi olan Türkiye'de, turizm sektörünün gayri safi yurt içi hasılasına doğrudan ve dolaylı katkısı, uzun yıllar ortalamasına göre yaklaşık yüzde 11 seviyesindedir. Uluslararası ziyaretçi sayısında rekor seviyeye ulaşılan 2019 yılında Türkiye 51,2 milyon turisti ağırlamış, aynı yılda turizmden yaklaşık 34 milyar ABD doları gelir elde etmiştir (Şekil 3.1. ve Şekil 3.2.).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'nin turizm sektörü de Covid-19 salgınından olumsuz etkilenmiştir. Türkiye, küresel kapanma ve seyahat sınırlamalarının da etkisiyle 2020-2021 yıllarında 16 milyon turisti ağırlamıştır. Salgın sonrası toparlanma döneminde TGA tarafından yapılan etkili tanıtım, Güvenli Turizm Sertifika uygulaması ve Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programı gibi yaratıcı politikalarla fark yaratan Türk turizmi, bir "V" çıkışı yakalayıp hızla toparlanmış ve 2019 yılındaki rekor düzeydeki turist sayısına 2022 yılı sonu itibarıyla ulaşmıştır. 2022 yılındaki turizm gelirlerinde ise Türkiye, 2019 yılını geride bırakarak turizmden toplam 46 milyar ABD doları gelir elde etmiş ve bu gelir seviyesi ile tüm zamanların rekorunu kırmıştır.

Şekil 3.1. Türkiye'nin yıllık ziyaretçi sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve hedefler

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

Şekil 3.2. Türkiye'nin turizm geliri (milyar ABD doları): gerçekleştirmeler ve hedefler

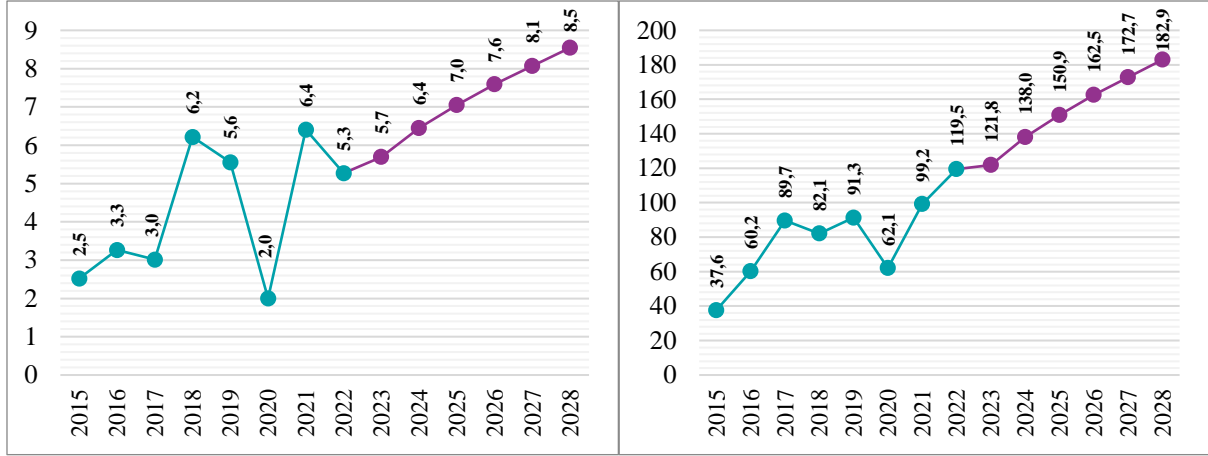
Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

Uyguladığı turizm stratejisi ve yenilikçi politikalar ile yakaladığı büyüme ivmesini devam ettirmeyi amaçlayan Türkiye, 2028 yılında toplam 90 milyon turisti ağırlamayı (Şekil 3.1.) ve turizmden toplam 100 milyar ABD doları gelir elde etmeyi (Şekil 3.2.) hedeflemektedir.

4. Bilecik Turizm Analizi

4.1. İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı konaklama istatistiklerine göre 2022 yılında Bilecik; 119,5 bin yerli, 5,3 bin yabancı olmak üzere toplam 124,8 bin turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Aynı yılda ortalama geceleme 1,95 olarak gerçekleşirken, ortalama tesis doluluk oranı ise yüzde 44,9 olarak hesaplanmıştır. İlin 2028 yılı hedefi, yabancı turist için yaklaşık 8,5 bin kişi ve yerli turist için 183 bin kişi olarak hesaplanmıştır (Şekil 4.1.1.).

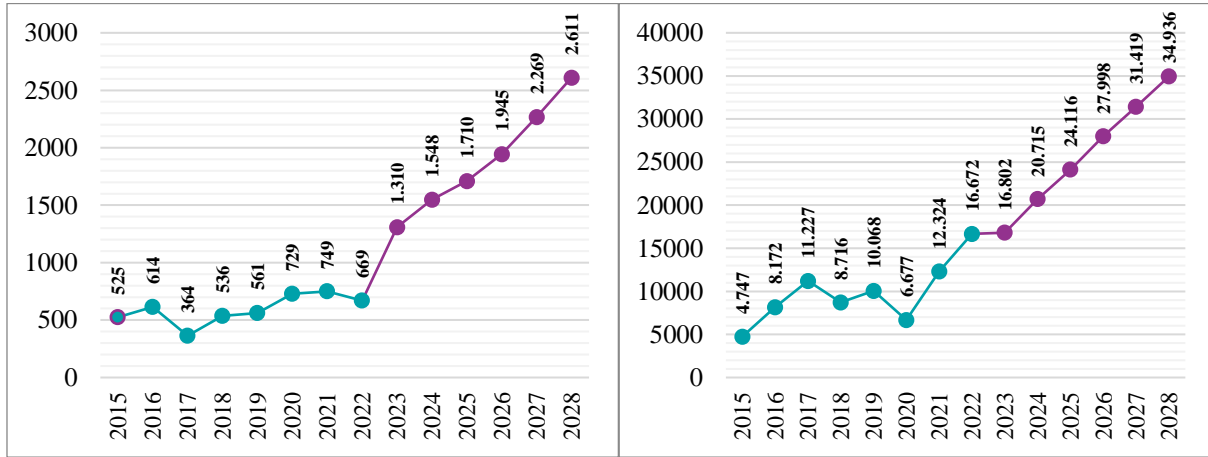
Şekil 4.1.1. Bilecik'in ağırladığı yabancı (sol) ve yerli (sağ) turist sayısı ve tahminler (bin kişi)

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.2. İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan turizm istatistikleri temel alınarak yapılan hesaplamalar, Bilecik'in 2022 yılında yerli turistlerden yaklaşık 16,7 milyon, yabancı turistlerden 669 bin ABD doları gelir elde ederek turizmden bir yıl içinde toplam 17,3 milyon ABD doları gelir elde ettiğini göstermektedir (Şekil 4.2.1.).

Bilecik, Türkiye'nin 2028 yılı hedefleri ile uyumlu olacak şekilde 2028 yılı itibarıyla ağırlayacağı yabancı turist sayısını yaklaşık 8,5 bin kişiye, yerli turist sayısını ise 182,9 bin kişiye ulaştırma potansiyeline sahiptir. Turizm gelirlerinde ise Bilecik, 2028 yılı itibarıyla yabancı turistlerden yaklaşık 2,6 milyon, yerli turistlerden ise 34,9 milyon ABD doları gelir elde etme potansiyeline sahiptir (Şekil 4.2.1.).

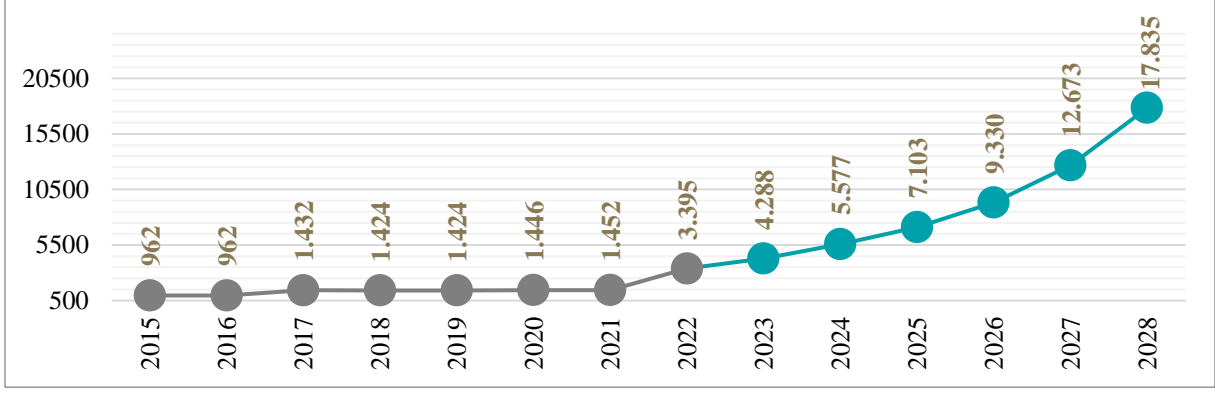

Şekil 4.2.1. Bilecik'in yabancı (sol) ve yerli (sağ) turistlerden turizm geliri ve tahminler (bin ABD doları)

Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

4.3. İlin Konaklama Analizi ve Hedefi

Bilecik'te 2022 yılı Aralık ayı itibarıyla toplam 54 konaklama tesisi bulunmaktadır. Konaklama tesislerinin toplam yatak kapasitesi ise 3395'tir. Tesis doluluk oranı yüzde 44,9 ve ortalama geceleme 1,95'tir. İlin mevcut istatistikleri incelendiğinde, mevcut ivmenin devam etmesi koşuluyla 2028 yılında yatak kapasitesinde yaklaşık yüzde 425'lik bir artış kaydetmesi öngörülmektedir (Şekil 4.3.1.).

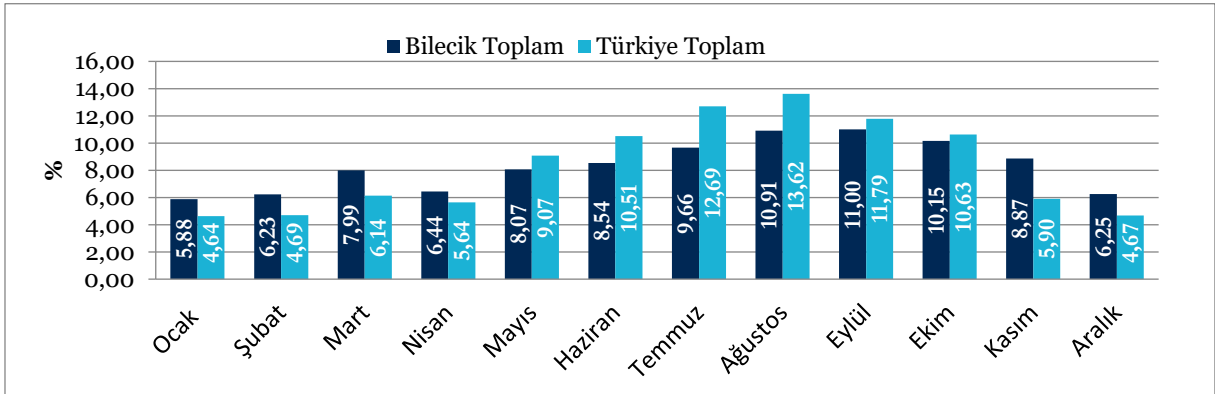

Şekil 4.3.1. Bilecik'in yatak kapasitesi ve tahminler

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.4. İlin Mevsimsellik Durum Analizi

Turizmin 12 aya yayılma hedefi, arz kaynaklarının etkin kullanımı ve etkili tanıtım çabalarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu hedef, Türkiye Turizmi Ana Planı'nda üzerinde önemle durulan bir başlıktır. Türkiye turizmi ile Bilecik turizminin mevsimsellik analizi Şekil 4.4.1.'de karşılaştırmalı olarak görülmektedir. Buradan, Türkiye ile Bilecik'in mevsimsellik dağılımında paralellik olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan özellikle Bilecik'te mevsimsellik dağılımı, Kasım-Nisan ayları aralığında Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmektedir. İldeki turizm türlerinin bu durumun oluşmasında etkili olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.4.1.). Bilecik ve Türkiye genelindeki mevsimsel turizm trendlerinin, turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin ve turizm planlamacılarının pazarlama stratejilerini ve işletme planlarını belirlediği düşünüldüğünde, destinasyonların mevsimsel faktörleri dikkate almaları önem arz etmektedir. Dolayısıyla ildeki turizm hareketliliğinin ve buna bağlı oluşacak talebin yıl içine dengeli yayılması için, ildeki turizm türlerinin çeşitlendirilmesi ve bazı turizm türü başlıklarındaki etkililiğin artırılması gerekmektedir.

Şekil 4.4.1. Türkiye ve Bilecik karşılaştırmalı mevsimsellik durumu

Not: Veriler, yıllık toplam konaklama sayısının yüzdesel dağılımı olarak verilmiştir (2022).

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.5. İlin Turizm Türleri Analizi

Bilecik; ülkemizin dört farklı coğrafi bölgesinde (Marmara-Ege-Karadeniz-İç Anadolu) toprağı bulunan tek şehirdir. Merkez ilçesi ile Bozüyük, Pazaryeri, Söğüt, Osmaneli, Gölpaazarı, İnhisar ve Yenipazar ilçelerinde bulunan doğal, tarihî ve kültürel değerleriyle önemli bir turizm potansiyeli barındırmaktadır. Bilecik, coğrafi özelliklerinin çeşitliliğinden dolayı eşsiz bir flora ile faunaya

sahiptir ve henüz çok fazla keşfedilmemiş doğal güzelliklere ev sahipliği yapmaktadır. İl sınırları içerisinde tabiat parkları, yaylalar, göl ve göletler, şelaleler, mesire yerleri, kırsal ve ormanlık alanlar, kanyonlar, mağaralar, içme ve kaplıcalar bulunmaktadır. Bozüyük ilçesinde yer alan Kömürsu, Çiçekli ve Sofular Yaylaları, doğa yürüyüşleri ve kış turizmi etkinlikleri ile yayla, botanik, fotoğraf, kamp-karavan turizmi kapsamında değerlendirilmek için son derece uygun yerlerdir. Bozüyük'teki Erikli Tabiat Parkı doğa yürüyüşleri, kamp ve karavan turizmine; Pazaryeri'nde yer alan Küçükelmalı Tabiat Parkı, Bozcaarmut, Dereköy, Günyurdu ve Esere göletleri ise doğa yürüyüşleri, sportif olta balıkçılığı, yaban hayatı gözlemleme, foto-safari, kamp-karavan ve bisiklet turizmi gibi farklı turistik ürün çeşitlerine ev sahipliği yaparak ilin turizm potansiyelini artırabilecek özelliklere sahiptir. İnhisar ve Yenipazar ilçelerinin kesişim noktasında yer alan Harmankaya Kanyonu ise doğa yürüyüşleri, fotoğraf ve macera turizmi açısından dikkat çeken bir destinasyon çekim merkezidir. Gölpazarı'nda bulunan Kurşunlu ve Üzümlü köyleri hem otantik köy yaşantısıyla hem de ekoturizm açısından dikkat çeken kırsal alanlardır. Bilecik merkeze 9 kilometre uzaklıktaki Ulupınar köyünde, tıbbi bir aromatik bitki olan lavanta ve çilek tarlalarının da bulunması sebebiyle bölgenin agro turizm değeri mevcuttur. Osmaneli Selçuk İcmeleri ve Söğüt Çaltı Kaplıcası'nın şifalı su kaynakları başta mide, bağırsak, karaciğer, safra kesesi rahatsızlıkları ile idrar yolu ve deri hastalıkları tedavisinde termal bir cazibe merkezi olarak ilin turizm potansiyelini geliştirebilecek niteliklere sahiptir.

Bilecik, tarih boyunca farklı topluluklara ve medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Bilecik merkezde bulunan Neolitik Dönem Bahçelievler kazısı ve İnhisar ilçesindeki Paleolitik, Neolitik ve Kalkolitik dönemlerde yerleşime sahne olmuş Gedikkaya Mağarası'nda önemli buluntular ortaya çıkarılmış ve Bilecik Müzesi'nde sergilenmektedir. Gölpazarı ilçesinde Frig Kralı Gordios'a ait olduğu düşünülen Gordios Kaya Mezarı (Kapılı Kaya) bulunmaktadır. Osmaneli ilçesinde ise Selçuklu Gözetleme Kuleleri ile Bizans döneminden kalma Hagios Georgios Rum Kilisesi yer almaktadır. Oğuz Türkleri'nin Kayı Boyu, 13. yüzyılda Söğüt'e gelerek Osmanlı İmparatorluğu'nun özünü oluşturmuştur. Bilecik'te ağırlıklı olarak Osmanlı dönemi eserleri mevcuttur. Bilecik merkezde Şeyh Edebali ve Mehmet Nuri Efendi Türbeleri, Orhangazi Camii, Saat Kulesi ile Rüştüye Mektebi; Söğüt ilçesinde Ertuğrul Gazi ve Dursun Fakih Türbeleri, Kuyulu Mescit, Çelebi Mehmet ve Hamidiye Camileri, Hamidiye İdadisi, Dar'ül Eytam (yetimler yurdu) ile Kaymakam Sait Çeşmesi; Bozüyük ilçesinde Kasımpaşa Camii ve İmarethanesi ile Kumral Abdal ve Savcı Bey Türbeleri; Gölpazarı ilçesinde Mihal Gazi Camii, Taşhan (Mihal Bey Hanı), hamam; Vezirhan'da Köprülü Mehmet Paşa Kervansarayı ve son olarak Osmaneli ilçesinde Rüstempaşa Camii, Taşköprü ile Osmanlı ev mimarisini yansıtan Osmaneli evleri bulunmaktadır. Ayrıca, Söğüt ilçesinde her yıl Eylül ayının ikinci haftasında yüzyıllardır süregelen "Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenlikleri" geleneği devam ettirilmektedir. İnönü Savaşları'nın çetin mücadelelerinin gerçekleştiği, bugün Bozüyük ilçesi sınırları içerisinde yer alan Metristepe'de ve İntikamtepe'de şehitlikler ve zafer anıtı mevcuttur. Her yıl 1 Nisan'da İnönü Şehitleri, Metristepe Zafer Anıtı'nda gerçekleştirilen törenle anılmaktadır. Pazaryeri ilçesinde bulunan Kınık köyünde seramik ve çömlek yapımı ile Dereköy ve Arapdere köylerinde ise ağaç oymacılığı işleri ve Osmaneli'de Lefke Bezi dokumacılığı ile Lefke mumu yapımı turistik değer taşımaktadır. Bunların dışında iğne oyası yapımı, çatma kadife dokumacılığı, mekikli el dokumacılığı, çakı ve bıçak yapımı, çakma tel kırma, süs taşları işlemeciliği, demir ve mermer işleri, yün halı dokumacılığı, bez ve palaz kilim dokumacılığı, ipek dokumacılığı, hasır çuval dokumacılığı, hasır sepetçilik ve semercilik de diğer geleneksel el sanatlarından. Dolayısıyla Bilecik'in en önemli turizm türleri kültürel miras ve inanç turizmi ile doğa ve sağlık turizmidir.

5. Destinasyon Risk Analizi

	Olasılık					Şiddet					Skor
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Küresel Riskler											
Ukrayna-Rusya Savaşının Diğer Bölge ve Ülkelere Sıçraması			X					X			9
Avrupa Enerji Krizi			X					X			9
Çin-Tayvan Arası Soğuk Savaş İhtimali		X					X				4
Kuzey Kore-Güney Kore Çekişmesi		X					X				4
Yüksek Enflasyon				X					X		16
Küresel Durgunluk				X					X		16
Yeni Bir Salgın Hastalık				X					X		16
Ukrayna-Rusya Savaşı Nedeniyle Gıdaya Erişim Zorluğu (Kıtlık)			X					X			9
Ülkesel Riskler											
Doğal Afetler					X					X	25
Pandemi				X					X		16
İklim Değişikliği ve Çevre Sorunları					X				X		20
Bölgesel Savaş ve Terör Riski					X				X		20
Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Politik Gündem				X					X		16
Dijital Riskler				X					X		16
Sosyal Medya Yönetimi				X					X		16
Seyahat Güvenliği/Asayiş-Turiste Yönelik Tehdit					X			X			15
Siber Güvenlik			X					X			9
Rakip Ülke Söylemi			X				X				6
Yerel Riskler											
Terör Riski		X					X				4
Sağlık (Hasta Tedavisi, Acil Müdahale)			X					X			9
Nitelikli Personel İstihdamı				X				X			12
Dolandırıcılık		X					X				4
Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerine Uyum Sorunu			X					X			9
Aşırı Turizm Talebi		X					X				4
Çevre Kirliliği ve Temiz Su Kaynaklarının Azalması			X					X			9
Radikal Akımlar		X					X				4
Deprem Riski			X					X			9
Heyelan				X				X			12
Doğal Güzelliğin Yok Olması ve Çarpık Yapılaşma			X					X			9
Tek Pazara Bağımlılık			X					X			9
Kaçak Göçmenler		X					X				4
Güvensiz Şehir Algısı		X					X				4
Somut Kültürel Mirasın Tahribatı			X					X			9
Endemik Türlerin Yok Olma Tehlikesi			X				X				6
Katı Atık Bertaraf ve Su Arıtma Problemi			X					X			9
Sanayi Gelişiminin Turizm Hareketliliğine Olumsuz Etkisi				X				X			12
Turizm Alt Yapı ve Üst Yapı Yetersizliği					X					X	25
Kaya Düşmesi			X				X				6
Sel			X						X		12
Orman Yangınları		X						X			6

Risk Skoruması ve Risk Puanı Sonucu

Olasılık	Şiddet				
	Çok Ciddi 5	Ciddi 4	Orta 3	Hafif 2	Çok Hafif 1
Çok Yüksek 5	Yüksek 25	Yüksek 20	Yüksek 15	Orta 10	Düşük 5
Yüksek 4	Yüksek 20	Orta 16	Orta 12	Orta 8	Düşük 4
Orta 3	Yüksek 15	Orta 12	Orta 9	Düşük 6	Düşük 3
Düşük 2	Orta 10	Orta 8	Düşük 6	Düşük 4	Düşük 2
Çok Düşük 1	Düşük 5	Düşük 4	Düşük 3	Düşük 2	Düşük 1

RİSK SKORU	EYLEM
25, 20, 16, 15	KABUL EDİLEMEZ RİSK: Bu risklerle ilgili hemen çalışma yapılmalıdır.
12, 10, 9, 8	DİKKATE DEĞER RİSK: Bu risklere mümkün olduğu kadar çabuk müdahale edilmelidir.
6, 5, 4, 3, 2, 1	KABUL EDİLEBİLİR RİSK: Acil tedbir gerektirmeyebilir. Orta vadede çalışma yapılmalıdır.

6. Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma

Bursa, Eskişehir, Bolu ve Sakarya kentleriyle buldukları bölge nedeniyle benzer doğal, tarihî ve kültürel güzelliklere sahip olması bakımından Bilecik'in, bu kentlerle karşılaştırmalı analizinin yapılması yararlı olacaktır. Osmanlı İmparatorluğu'nun bu coğrafyada kurulması ve komşu il Bursa'nın da Osmanlı'ya manevi başkentlik yapmış ilk şehir olması nedenleriyle Bilecik ve Bursa'nın son derece ortak tarihî özelliklere sahip olduklarını söylemek mümkündür. Bölgedeki kentlerin benzer özelliklere ve kültürel mirasa sahip olmaları bir dezavantaj gibi gözüküyor olsa da Bilecik'in Ertuğrul Gazi'nin ve Şeyh Edebalı'nın kenti olarak görülmesi ve Bursa'nın da ilk Osmanlı başkenti olması, birbirini tamamlayıcı unsurlar olarak destinasyon rekabet gücünü arttırmada kullanılabilir. Özellikle Ertuğrul Gazi ve Şeyh Edebalı türbelerine ziyaretçiler tarafından yoğun ilgi gösterilmektedir. Son dönemde ulusal ve uluslararası televizyon kanallarında yayımlanan Diriliş Ertuğrul ve Kuruluş Osman gibi diziler sayesinde, Bilecik'in turizmdeki rekabet gücü artmaya devam etmektedir. Bilecik ve Bursa'da bulunan Osmanlı dönemi türbeleri, camileri, kervansarayları, Osmanlı mutfak kültürü gibi değerler, seyahat acentelerinin paket tur programlarında yer alabilir ve pazarlanabilir. Sözü edilen dizilerin yurt dışında da beğenildiği dikkate alındığında, uluslararası alanda Bilecik'i tanıtmaya ve pazarlamaya yönelik daha etkili kampanyaların yürütülmesi gerekmektedir. Son yıllarda uluslararası turizm pazarında oldukça yüksek talep gören glamping turizmi yani lüks çadırlarda konaklama sisteminin geliştirilmesiyle, dizilerde gösterilen otağlara benzer yapıların, o dönemi tanımak ve yaşamak isteyen kişiler tarafından oldukça tercih edilebileceği düşünülmektedir. Böylece Bilecik'te turistlerin zaman geçirme, para harcama ve geceleme sayıları artarak yakın iller olan Eskişehir, Bursa ve Sakarya'ya karşı rekabette avantaj sağlanabilir.

Topraklarının büyük kısmı Orta Sakarya Vadisi'nde yer alan Bilecik'in tarım turizmi potansiyeli, bölge içerisinde farklılık yarattığı diğer bir konudur. İstanbul'a yaklaşık 2,5 saat uzaklıktaki Gölpazarı ilçesi, verimli tarım arazileri, meyve bahçeleri, sakin yaşantısı ve otantik köyleri ile ekoturizm ve kırsal turizm etkinlikleri için son derece elverişli ve tercih edilen bir ilçedir. 2012 yılında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "sıradışı okur" unvanı alan Bedriye BERBER ENGİN, Kurşunlu köyündeki kadınlara liderlik ederek ekoturizm çalışmalarına başlamıştır. Bu kapsamda her ay, yaklaşık 500 turist günübirlik ya da geceleme olarak yöreyi ziyaret etmektedir ve köy yaşamını deneyimlemektedir. Benzer şekilde "Zeytinliboğaz Permakültür Çiftliği" sürdürülebilir tarım uygulamalarının yapıldığı, doğal ürünlerin turistlerle buluştuğu, bu bakımdan Bilecik'in doğa ve kırsal turizm potansiyelinin ön plana çıkarılmasında ve pazarlanmasında etkili olan bir işletmedir.

7. Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme

Bilecik Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası'nda yer alan tüm başlıklar, sürdürülebilir turizm anlayışını kapsayan ilkeler ve uygulamalar ile uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Turizmde sürdürülebilirlik anlayışı ile yerel ekonomiye katkı sağlayarak yerel halkın refahını artırmak, kültürel ve sosyal çeşitliliğin devamlılığını sağlamak, turizmin hem çevre hem toplum üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek, doğal ve kültürel mirasın korunmasını sağlamak ve ziyaretçilerin yaşam kalitelerini artırmak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda *Bilecik Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda il turizminin gelişmesi için;

- a. Turizmin doğal çevre üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- b. Turizmin kültürel miras üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- c. Turizmin yerel halkın sosyal ve ekonomik yaşamı üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- d. Etkili sürdürülebilir bir turizm yönetimi geliştirmek, ilkeleri benimsenmektedir.

Bilecik destinasyonuna sürdürülebilirlik bağlamında rehber olabilecek en önemli uygulama; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Turizmi Geliştirme Ajansı (TGA) tarafından geliştirilen “Sürdürülebilir Turizm Programı”dır. Bu programda belirtilen Türkiye Sürdürülebilir Turizm Endüstri Kriterleri (TR-I) bağlamında, Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (GSTC) kriterlerine uygun olabilecek şekilde hareket edilmesi gerekmektedir. Bu açıdan TGA ve GSTC kriterlerinin birlikte değerlendirilerek Bilecik turizmini oluşturan tüm paydaşların (konaklama işletmeleri, seyahat acenteleri, tur operatörleri vb.) ortak hareket etmesi ve Bilecik için destinasyon yönetim ofisinin kurulması gerekmektedir.

Bölgede sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için doğal, kültürel ve sosyal sürdürülebilirlik uygulamalarının hayata geçirilmesine ve turizm envanterinin kayıt altına alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle somut ve somut olmayan kültürel miras kaynaklarının korunmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak son derece önemlidir. Flora ve fauna kapsamında da biyolojik çeşitliliğin korunması gerekmektedir. Bu konuda turizmin ekonomik faydalarının net bir şekilde anlatılmasının, yerel halkın sürdürülebilir turizm uygulamalarını desteklemelerinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Özellikle su, orman ve tarım arazisi kaynaklarının korunması hem turistlerin hem de yöre halkının yararına olacaktır. Bilecik denildiğinde akla ilk gelen Osmanlı İmparatorluğu’dur. Osmanlı döneminde kışlak olarak kullanılan Söğüt’ün ve Bilecik merkezde bulunan açık ve kapalı alanların doğa turizmi ve kültürel miras turizmi açısından pazarlanması son derece önemlidir. Doğal ve tarihî yönleriyle dikkat çeken Bilecik’teki turizm alanlarında güvenlik tedbirlerinin artırılmasıyla kaynakların korunması ve değerlerin sürdürülebilirliği sağlanabilecektir.

Bölgede çömlekçilik, ağaç oymacılığı, el dokumacılığı, ipek dokumacılığı gibi unutulmaya yüz tutma tehlikesiyle karşı karşıya olan el sanatlarının sürdürülebilirliğinin sağlanması, ulusal ve uluslararası tanıtım ve pazarlama çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Özellikle bölgedeki çömlek ve seramik yapımı, hediyelik eşya sektöründe hareketlilik yaratabilmektedir.

Bilecik İl Millî Eğitim Müdürlüğü ile ilk ve orta dereceli okullarda sürdürülebilir turizm eğitimlerinin verilmesiyle geleceğin turistik tüketicileri ve turizmcileri olacak gençlerimize sürdürülebilir turizm bilinci aşılanmış olabilecektir. Ayrıca *Bilecik Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*’nda belirlenen hedefleri karşılayacak şekilde bölgeyi tanıtıcı filmler, belgeseller çekilmelidir. Filmlerin ve/veya belgesellerin çekileceği alanların belirlenmesinde Bilecik İl Kültür Turizm Müdürlüğü ve Üniversitenin ilgili bölümleri ile koordineli hareket edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Teknolojinin giderek yayıldığı düşünüldüğünde dijital ortamlarda tanıtıma ağırlık verilmesinin yararlı olacağı aşikârdır.

8. Gastronomide Marka Kent Yaratma

Son yıllarda gastronomi, bir destinasyondaki kültürün benzersizliğini temsil eden bir küresel olgu hâline gelmiştir. Bu yüzden pek çok destinasyon, turistlere yerel mutfak ürünleri ve deneyimleri sunarak önemli bir cazibe merkezi olmak için rekabet içerisinde. Yerel mutfak ve buna bağlı olarak geliştirilen diğer turistik hizmetler, turistlerin seyahatleri sırasındaki deneyimlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Gastronomi turizmi kapsamında turistler; tarım alanları, geleneksel gıda üretim merkezleri ve atölyeler, fabrikalar, yerel restoranlar, festivaller, gıda ve mutfak müzeleri gibi turizm ürünlerini deneyimlemeyi talep etmektedir.

Bilecik; konumu itibarıyla zengin bir doğal, tarihî ve kültürel çeşitliliğe sahiptir. Farklı iklim türleri, havası, bereketli toprakları ve su kaynakları ile tarıma oldukça elverişlidir. Bilecik’te başta kiraz, vişne, ayva, nar, cennet hurması, kavun, karpuz, üzüm, şeftali, ceviz, zeytin, enginar, domates, fasulye, biber gibi pek çok meyve ve sebze ile çeşitli tahıl ürünleri yetişebilmektedir. Bilecik tarih boyunca pek çok kavim, uygarlık ve egemenliğe tanıklık etmiştir. Osmanlı İmparatorluğu’nun kurulduğu topraklara ev sahipliği yapmıştır. Ayrıca 93 Harbi ve Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ile Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve diğer Rumeli sancaklarından göç ederek Bilecik’e yerleşen

muhacirler ve Bilecik'in yerli halkı Manavlar ile birlikte Türkmenler, Çerkesler, Abhazlar, Arnavutlar ve Boşnaklar, zengin bir sosyo-kültürel yapının oluşmasına katkı sağlamıştır. Söz konusu özellikleri ile Bilecik; çorbaları, sebze yemekleri, et yemekleri, hamur işleri, tatlıları ve kendine özgü yöresel ürünleri ile 400'e yakın gastronomi değerine sahiptir. Bilecik Pazaryeri Helvası, Bozüyük Mercimekli Mantısı ve Osmaneli Ayva Lokumu coğrafi işaretle tescillidir. Bunların dışında, Bilecik Şerbetçiotu, Osmaneli Karpuzu ve Çukurören Biberi de coğrafi işaretli tarım ürünlerindedir.

Bilecik'in çok fazla bilinmeyen yerel mutfak mirasını ve ürünlerini ön plana çıkarması, sürdürülebilir bir gastronomi marka kenti oluşturmak için çeşitli stratejiler ve yaklaşımlar izlenmesi gerekmektedir. Bunun için öncelikle Bilecik mutfağına ilişkin yemeklerin envanteri çıkarılarak özgün reçeteleri hazırlanmalı, yemeklerin pişirme ve sunum yöntemleri yazılı ve fotoğraflı bir şekilde kayıt altına alınarak gelecek nesillere aktarılmalıdır. Mutfakta kullanılan yemeklerin hikâyeleri varsa bunlar da arşivlenmelidir. Osmanlı Mutfak Kültürü'nü, Bilecik ve Bursa illerinin ortak mirası olarak UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne tescillemek için çalışmalar başlatılmalıdır. Yerel yemek ve ürünlerinin çeşitliliğine ve zenginliğine rağmen Bilecik'in coğrafi işaretli ürün sayısının, çevre illerdeki rakiplerine göre daha az olduğu (yalnızca 6 tane) görülmektedir. Üniversite, Valilik, Belediye, Kalkınma Ajansı, Ticaret Odası ve Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü gibi kurumların iş birliği ve desteğiyle coğrafi tescil ile ilgili çalışmaların artırılması sağlanmalıdır. Yörük Pilavı, Piruhi, Bilecik (Tozman) Güveci, Nohutlu Mantı, Dağ Eriği Ekşili Kesme Çorbası, Kömme, Hodalak, Bükme, Lınga Tatlısı, Samsı, Büzme Tatlısı, Ayva Tatlısı, Nar Lokumu, Pazaryeri Bozası gibi yöreye özgü gastronomi değerleri tescillenerek turizme kazandırılmalıdır. Ayrıca Bilecik'e özel bir gastronomi derneğinin kurulması faydalı olacaktır. İldeki kamu kurum-kuruluşları ve STK'lar, Bilecik mutfağına ait ürünlerin kalitesinin artırılması ile hazırlanma, pişirilme, saklanma, sunum, sağlık, güvenlik ve hijyen vb. standartların iyileştirilmesine yönelik restoran işletmelerine eğitimler düzenlenmelidir. Denetimler yapılarak başarılı işletmeler yerel bir logo (Ahilik logosu) tasarlanarak tescillenmeli ve belge ile (Ahilik Belgesi) ödüllendirilmelidir. Bilecik'te T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli yalnızca 7 tane yeme-içme işletmesi (restoran/cafe) mevcuttur. Turizm gelişimi hedeflenen bir destinasyon için bu sayı oldukça yetersizdir, nitelikli işletme sayısının artırılması gerekmektedir. Yiyecek-içecek işletmelerinin menülerinde mutlaka yerel ve coğrafi işaretli ürünlerin yer almasına dikkat edilmelidir. Bir diğer konu, yerel halkın kırsal alanlarda ve köylerde ürettiği geleneksel ürünlerin hijyenik ve sağlıklı koşullarda, kalite özelliklerini de koruyarak üretilmesi ve markalaşmasının sağlanmasıdır. Bunun için yerel köy kooperatiflerinin kurulması ile ürünlerin pazarlama, marka ve iletişim çalışmalarında yerel halka destek olunması gerekmektedir. Yerel ve coğrafi işaretli ürünlerin tanınırlığının artması için yöresel kimliği ve lezzetleri yansıtan festivaller düzenlenmelidir (Pazaryeri'nde şerbetçiotu; Gölpazarı'nda bağ bozumu ve kiraz; Osmaneli'de ayva, karpuz, zeytin; İnhisar'da nar, incir hasadı festivalleri vb.). Seyahat acenteleri, yerel mutfak köy atölyeleri ile önemli geleneksel törenleri ve festivalleri tur programlarına dâhil etmelidir. Turist rehberleri anlatımlarında gastronomi mirasına ilişkin sunumlara ve hikâyelere yer vermelidir. Böylece kapsamlı, sürdürülebilir ve yerel toplum odaklı bir turizm gelişimi mümkün olabilecektir. Ayrıca yerel mutfağın markalaşması ve talep yaratması sayesinde ildeki diğer doğal, tarihî ve kültürel turizm faaliyetlerinin de bütünleşik ve tamamlayıcı bir deneyim değeriyle turistlerin ilgisine sunulması mümkün olabilecektir.

9. Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma

Akıllı telefon ve internetin her yaşta yoğun bir şekilde kullanıldığı düşünüldüğünde, Bilecik'e yönelik kapsamlı bir mobil uygulamanın yapılması ve Google Play Store, App Store gibi dijital platformlara eklenmesi gerekmektedir. Tasarlanacak mobil uygulama içerisinde yöresel lezzetler, yiyecek-içecek işletmeleri, konaklama işletmeleri, somut olmayan kültürel miras alanları, hediye

eşya dükkânları, kent içi ulaşım ağları, yürüyüş rotaları, Bilecik'te mutlaka yapılması gerekenler hakkında bilgilere yer verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Özellikle Bilecik'e yönelik tur rotaları, kapsamlı olarak mobil uygulamaya eklenmelidir. Turun süresi, hangi ulaşım aracının kullanılabileceği, başlangıç ve bitiş noktaları, flora ve faunaya ilişkin özellikler hakkında bilgiler, rota içerisinde nerede, hangi yerel yiyecek ve içeceğin tüketilebileceği bilgisi eklenmelidir.

Bilecik'te bulunan müzeler ve Osmanlı Padişahları Tarih Şeridi alanı, özellikle çocukların ve gençlerin ilgisini çekebilecek hologramlar ve artırılmış gerçeklik uygulamaları gibi dijital sistemlerle yeniden düzenlenmelidir. Ek olarak, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanan Sanal Müzeler arasına Bilecik'teki müzeler ile tarihî alanlar da eklenmelidir. Bu türden uygulamalar, 360 derece sanal turların artmasına, merak uyandırmasına ve yöreye yönelik bilinç ve bilginin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Kentin en bilinen alanlarında "Kuruluşun Şehri", "Osmanlı Kenti", "Eskiye Dön", "Tarihini Öğren" gibi sloganlar, hashtagler kullanılmalıdır. Bu adımlar sayesinde alanların bilinirliği artabilecektir. Bilgisayar üzerinde hazırlanan üç boyutlu görseller ile tanıtım faaliyetleri güçlendirilebilir. Görsellerin yanında özçekim ya da fotoğraf çekimi yapılabilir.

Dijital platformlar oluşturulduktan sonra platformlar içerisinde yer alan uygulamalar ile kentin doğal ve kültürel alanları hakkında genel bilgiler QR kod içerisine eklenebilir, özellikle tanıtım turları yapıldığında kullanılması sağlanabilir. Bölgedeki tüm turizm işletmelerinin teknolojik uygulamaları kullanmaları desteklenmeli ve özendirilmelidir. Sürdürülebilirlik açısından da yenilenebilir enerji kaynaklarına yönlendirilmelidir. Görme engelli vatandaşlar için duraklara kenti tanıtıcı bilgiler ve yönlendirmeler eklenmelidir. Turistlerin ve yerel halkın turizmin geliştirilmesi konusunda çevrim içi öneri ve şikâyetlerini iletmeleri sağlanmalıdır.

Yetkili kurumların gelen şikâyet ve önerileri dikkate alması, turistlerin ve yerel halkın memnuniyetinin artmasında etkili olmaktadır. Kesintisiz internet hizmetinin sağlanabilmesi için kentin çoğu noktasında ücretsiz wi-fi hizmetinin sunulması da önemlidir.

10. Tematik Rotalar Geliştirme

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA), Bilecik Valiliği koordinasyonluğunda Bilecik ilinin doğal ve kültürel zenginliklerini ortaya çıkarmak amacıyla 2018 yılında bir çalışma hazırlamıştır. Mevcut çalışmalara ek olarak aşağıda yer alan rotalar oluşturulabilir.

Osmanlı'nın Manevi Mimarları Rotası: Bilecik sınırlarında mezarları olan Şeyh Edebalı, Ertuğrul Gazi, Dursun Fakih, Kumral Abdal, Mihal Gazi ve Malhatun'un türbelerinin ziyaret edildiği bir rota oluşturulabilir. Bu rotaya eski Osmanlı camileri olan Orhan Gazi, Ertuğrul Gazi (Kuyulu) Mescit, Hamidiye, Çelebi Mehmet, Köprülü Mehmet Paşa Rüstem Paşa ve Kasım Paşa da eklenebilir. Böylece, inanç turizmi kapsamında Bilecik'i ziyaret etmek isteyenler için bir yol haritası hazırlanmış olur. "Osmanlı'nın Manevi Mimarları Rotası" ile ziyaretçiler, Osmanlı İmparatorluğu'nun kurulduğu toprakları yerinde görerek ve kuruluşta katkıları olan gazileri, erenleri, velileri öğrenerek tanıyabilir. Bunun yanı sıra ilk Osmanlı eserleri olan camileri keşfederek bu önemli dinî ve kültürel yapıların tarihî ve mimari detayları hakkında bilgi sahibi olabilir. Bu rota, "Domaniç Göç Yolu" ile birleştirilerek turizme kazandırılabilir. Yol üzerinde Osmanlı köyleri kurularak konaklama ve yeme-içme mekânları ile atlı doğa yürüyüşü turları planlanabilir.

Sufi Yolu Bisiklet Rotası: Osmanlı döneminde Hac yolunun bir parçası olan, İstanbul'dan başlayarak Konya'ya kadar yaklaşık 801 kilometrelik uzunluğa sahip Sufi Yolu, bisiklet ve yürüyüş turizmi kapsamında doğa, macera ve kültür severler için güzel bir alternatif rotadır. Bu yol, farklı

yüzyıllarda yaşamış sufi, şair, âlimleri ve yaşadıkları mekânları yeniden canlandırmak, kültür ve inanç turizmi açısından farkındalık oluşturmak ve manevî değerler ile kültürel hazine zenginliğini hatırlatmak amacıyla tasarlanmıştır. Uluslararası kurallara göre Grande Randonne tarzı işaretlenmiş ve GPS verileri ile ayrıntılı haritası çıkarılan Sufi Yolu'nun bisikletli turistler ve doğa yürüyüşçüleri tarafından kullanıldığının tescillenmesi için Bilecik'in Osmaneli ve Konya'nın Akşehir ilçelerindeki iki noktada belgelerine "Sufi Yolu muhafızı mührünü" vurdurmaları gerekmektedir. Avrupa'nın pek çok ülkesinden turistler, Sufi Yolu'nu kullanarak Kudüs ve Mekke'ye hacca gitmektedir. Bu yolun Avrupa bisiklet rotaları ağı EuroVelo'ya, Trakya'dan geçen Demir Perde Parkuru Rotası'nın uzatılmasıyla bağlanması tanınırlığını ve popülerliğini artıracaktır. Bu bağlamda, "Osmanlı Kentleri Parkuru" ile Edirne-İstanbul-Bursa ve Bilecik rotasının planlanması ve EuroVelo ağına dâhil edilmesi ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

İnönü Savaşları Rotası: Türk Kurtuluş Savaşı'nın (1919-1923) çetin muharebelerinin geçtiği coğrafyalardan olan Söğüt, Bozüyük ve İnönü'deki müze, anıt ve şehitlikler geçmiş nesillerin fedakârlıklarını anlama ve bunu gelecek kuşaklara aktarmada oldukça önemli yerlerdir. Buradan hareketle, Türkiye tarihinin yakın dönemindeki en önemli olayların geçtiği yerler ve mekânlar "İnönü Savaşları Rotası" olarak belirlenebilir. Bozüyük Metristepe'den başlanarak Metristepe Anıtı, İkinci İnönü Savaşı 61. Tümen 174. Alay 2. Tabur 7. Bölük Şehitliği, Bozüyük-İnönü Şehitliği, İntikam Tepe Şehitliği, Albay İsmet Bey'in İkinci İnönü Savaşları süresince Batı Cephesi Karargâhu olarak kullandığı ve günümüzde İnönü Savaşları Karargâh Müzesi'ne dönüştürülen tarihî yapı ile Batı Cephesi'nde mühimmatın taşındığı noktalardan olan eski tren istasyonu bir rota olabilir. Ayrıca Bozüyük'e Tarihî Alanlar Tanıtım Merkezi ve bir müzenin yapılması, savaşın tarihinin öğrenilmesi ve savaş anılarının yaşatılmasına katkı sağlayacağı gibi Bilecik ili ve Bozüyük ilçesine ekonomik katkı da sağlayacaktır. Ayrıca bu rota; "Sakarya Meydan Muharebesi" ile "Büyük Taarruz ve Başkomutan Meydan Muharebesi" rotaları ile birleştirilerek seyahat acentelerinin paket tur programlarına dâhil edilebilir.

Doğa, Geleneksel Mutfak ve El Sanatları Rotası: Pazaryeri'nin eşsiz güzelliğe sahip Küçükelmalı Tabiat Parkı'na glamping tesisleri kurulabilir. Buradan Kınık köyüne geçilerek seramik ve çömlek; ardından Dereköy ve Arapdere köylerine uğranarak ağaç oymacılığı atölyelerinin ziyaret edildiği bir rota oluşturulabilir. Bir diğer rota ise Orta Sakarya Vadisi'nde yer alan Osmaneli ve Gölpazarı ilçeleri ile köylerini kapsayabilir. Osmaneli'de Lefke Bezi dokumacılığı atölyeleri ziyaret edilerek ardından, Gölpazarı'nın Kurşunlu köyünde unutulmaya yüz tutmuş hasırcılık geleneğinin yeniden ortaya çıkarıldığı köy evleri gezilebilir. Kurşunlu köyündeki ev pansiyonculuğu kapasitesi ve şartları daha da geliştirilerek turistlerin burada geceleme sağlanabilir. Son olarak Tarihî İpek Yolu'nun güzergâhı üzerinde yer alan Bilecik'in İnhisar ve Söğüt ilçelerinde bulunan ve tarihsel geçim kaynağı ipekböcekçiliği olan köyleri kapsayan bir rota oluşturulabilir. Böylece Osmanlı döneminde Bursa'dan sonra ipek üretiminde ikinci merkez olan Bilecik'te günümüzde neredeyse unutulmaya yüz tutmuş ipekböcekçiliği zanaatı yeniden canlandırılabilir. Aynı zamanda ipeğin çekilmesine, oluşturulmasına, dokunmasına ve ürüne dönüştürülmesine kadar her türlü aşamanın uygulamalı olarak turistlerin deneyimine sunulduğu atölyeler oluşturulabilir. Eski köy evleri ve konaklar hem geleneksel el sanatlarının ve markalaşmış yerel gıda ürünlerinin satışının yapıldığı mağazalara hem de yöresel lezzetlerin sunulduğu restoranlara dönüştürülerek turistlerin hizmetine sunulabilir.

Sakin Şehirler Rotası: Batıdan Osmaneli ve kuzeyden Sakarya iline bağlanan Gölpazarı ilçesi; Türkiye sakin şehirler (Citta Slow) listesinde olan, Göynük'e 57 kilometre, Mudurnu'ya 109 kilometre, Güdül'e 216 kilometre; bunların dışında otantik turizm destinasyonları olan Taraklı'ya 33 kilometre ve Beypazarı'na ise 184 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır. Ayrıca Osmaneli ilçesinin

Sakin Şehir Ağı'na başvuru süreci devam etmektedir. Bu bakımdan Gölpaazarı sakin şehir statüsüne kavuşturulursa, Orta Sakarya Vadisi içerisinde uzanan bu hatta önemli bir turizm destinasyonu olabilme potansiyeli kullanılmış olacaktır.

11. Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma

Bilecik; ormanlar ve yeşil alanlar açısından zengin bir şehir olsa da açık rekreasyon alanlarındaki peyzaj, alt yapı-üst yapı, aydınlatma, çöp kutusu, tabela, bisiklet yolları ve diğer düzenlemelerin yeterli olduğu söylenemez. Kırsalda yer alan ve turistik çekicilik yaratma potansiyeline sahip köyler, tabiat parkları, göletler vb. alanlar uzman bir ekibin yönlendirmesiyle turizm alanlarına dönüştürülmelidir. Bu kapsamda, doğal dokuya uygun kamp-karavan parkı, bisiklet yolu, yamaç paraşütü, off-road ve sportif olta balıkçılığına uygun alanlar, yaban hayatı ve kuşları gözetleme kuleleri vb. rekreatif etkinliklere yönelik çevre düzenlemeleri yapılmalıdır. Harmankaya Kanyonu'nun cazibesi, panoramik seyir ve fotoğraf çekme imkânı sunan bir cam teras ve restoran ile artırılabilir. Bir diğer konu, neredeyse şehrin merkezinde olan Pelitözü Gölpark'ın çevresel peyzaj düzenlemelerinin yetersizliğidir. Bölgenin çöp kaynaklı kirlilik sorunu çözümlenmelidir. Bilecik merkezde bir şehir parkı ve meydan bulunmamaktadır. Şehir parkı açılması hem kentin peyzajına hem de yerel halkın sosyal yaşam kalitesine olumlu katkı sağlayacaktır.

Bilecik, kapalı alan rekreasyon alanları oldukça kısıtlı bir şehirdir. Kalabalık gruplara hitap edebilecek yeme-içme mekânlarının sayısı azdır. Şehirde tek bir sinema bulunmaktadır. Alışveriş merkezi ise yoktur. Bu yüzden yerel halk belirli zaman aralıklarında Bursa, Eskişehir, Sakarya ve İstanbul gibi yakın şehirlere giderek rekreasyonel ihtiyaçlarını gidermektedir. Bu durum şehrin ekonomik, sosyal ve turizm açısından gelişimini olumsuz etkilemektedir. Belediyenin bazı yatırımları olsa da özel sektör yatırımların az olması nedeniyle Bilecik'te rekreasyonel talep yeterli düzeyde karşılanamamaktadır. Sinema, tiyatro, alışveriş merkezi, restoranlar, kulüp ve dernekler gibi nitelikli kapalı rekreasyon alanlarının sayısının artması, yerel halkın taleplerini karşılarken aynı zamanda şehir ekonomisi ile istihdamına katkı sağlayabilir ve şehre turistik bir çekicilik kazandırabilir. Ayrıca şehir merkezinde yeme-içme, hediyeleşme vb. otantik dükkânların olduğu turistik bir sokak, alan ya da meydan tasarlanmalıdır. Son olarak tarihî yapıların restorasyonlarının yapılması gerekmektedir. Osmanlı İmparatorluğu döneminden kalma ilk imarethane, Şeyh Edebalı Türbesi, Orhangazi Camii ve Millî Mücadele dönemine damga vuran Mustafa Kemal Atatürk'ün İstanbul Heyeti ile ilk kez görüştüğü İstasyon Binası gibi tarihî yapılar, aslına uygun olacak şekilde turizme hizmet verecek hâle getirilmelidir. Ziyaret edilen turistik alanların otopark düzenlemelerinin de yapılması gerekmektedir.

12. Deneyimsel Turizm Uygulamalarını Artırma

İnsanların belirli faaliyetleri deneyimleme istekleri, turizmi şekillendiren bir konudur. Özellikle son zamanlarda Youtube gibi platformlardaki içerik üreticilerinin çeşitli kentlerde sokak lezzetleri ile ilgili çektikleri videolar, milyonlarca izlenmeye sahiptir. Buradan hareketle insanların Bilecik yeme-içme kültürünü tanımaları ve tecrübe edebilmeleri, işletmelerin varlığına bağlıdır. Bu tarz işletmelerde insanların yiyecek-içecekleri uygulamalı olarak yapmaları, insanların bu faaliyetleri benimsemelerine ve gittikleri yerlerde diğer insanlara aktarmalarında etkili olabilmektedir.

Yaratıcı turizm kapsamında Bilecik'te turistlere çömlekçilik, mermer ve ağaç oymacılığı yaptırılabilir. Bu eserler, El Sanatları Eğitim Merkezi Müdürlüğüne bağlı sergi salonunda turistlere sunulabilir ve pazarlanabilir. Eko ve tarım turizmi alanlarında yine turistlere uygulamalı olarak sürdürülebilir tarım, tarla ve hayvan yetiştiriciliği eğitimleri vb. konular ile köy ekmeği, erişte, mantı, salça, reçel, pekmez vb. yerel ürünlerin yapılışını öğretmeye ve deneyimletmeye yönelik atölyeler oluşturulabilir.

Lefke Bezi dokumacılığı ile ipek böcekçiliği yine yöreye gelen turistlere deneyimletilebilir. Seramik kaplama konusunda Kütahya ve Eskişehir ile ortak hareket eden Bilecik'te, seramik kaplama, çömlekçilik gibi faaliyetler turistlere öğretilir ve onlara ilgili ürünlerin satışı yapılabilir. Bilecik'te zeybek, karşılama ve kaşık oyunları gibi yöresel halk dansları, turistlere öğretilir ve yaygınlaşması sağlanabilir. Son olarak Söğüt'e yapılacak "Osmanlı Tematik Parkı"nda ata binme ve ok atma etkinlikleri turistlere uygulamalı olarak deneyimletilebilir.

13. Nitelikli Hediye Eşya Envanterini Geliştirme

Bilecik, gastronomi ve el sanatlarında oldukça zengin bir kenttir. Özellikle el sanatlarında hediye eşya işletmeleri hem Bilecik'in tanıtımında hem de ekonomik kazanç anlamında önemli bir yere sahiptir.

Bilecik'te; Çatma Kadife El Dokuması, İpek Halı Dokumacılığı, İğne Oyası Yapımı, El Örgüleri ve El İşlemeleri gibi çok sayıda el sanatı unsuru bulunmaktadır. Özellikle Kınık'ta yaklaşık 130 yıldan beri süregelen çömlekçilik geleneği oldukça dikkat çekmektedir. Bir destinasyonun geleneksel el sanatlarının olması, pazarlanmasında ve kentin tanıtımında etkili olabilmektedir. Ayrıca ilin genel yapısında bulunan tarihî Osmanlı evleri ve bununla birlikte il genelinde yapılan ağaç oyma işleri kapsamında hazırlanacak küçük ev tipleri ile sandukalar, ağaç oymacılığı ile yapılacak Osmanlılara ait tuğra örnekleri turistlerin ilgisini çekebilir. Doğal taş kaynaklarıyla ünlü Bilecik'in, kentin simgelerinden oluşan mermer hediye eşyaları tasarlanabilir. Osmanlı hükümdarlarının veya yine bu dönemi anlatan Türk dizilerinde oynayan ünlü sanatçıların oynadığı rollere ait görseller, Osmanlı ilçesinde üretilen Lefke bezleri üzerine işlenerek satışa sunulabilir. Osmanlı motifleri ile Lefke Bezleri'nden üretilen havlular, peştamallar, şapkalar, mendiller, sofralar bezlerinin üzerine eklenecek Bilecik logosu ile birlikte tüm turistlerin ilgisini çekebilir.

Kınık köyü, Türkiye'nin ilk çömlekçilik araştırma ve uygulama köyü olarak turistlerin ilgisini çekmektedir. Bu köyde deneyimsel turizm uygulamaları kapsamında seramik üzerine Osmanlı motiflerinin işlendiği hediye eşyalar üretilir. Turistlerce deneyimlenip üretilen bu eşyalar, turistlere uygun bir ücret karşılığında satılabilir veya diğer turistlerin satışına sunulmak üzere sergilenir.

14. Söğüt'ü Osmanlı Mirası Temelli Bir Destinasyon Hâline Getirme

Söğüt ilçesi, diğer ismiyle Ertuğrul Ocağı, Osmanlı İmparatorluğu'nun filizlerinin oluşturulduğu ilk yerdir. Bu yüzden "Kuruluşun Coğrafyası" olarak önemli bir marka değeri taşımaktadır. Ertuğrul Gazi ve Dursun Fakih türbeleri, Ertuğrul Gazi (Kuyulu Mescit) ve Hamidiye camileri, Hamidiye İdadisi ile Kaymakam Çeşmesi, Osmanlı dönemine ait tarihî ve kültürel zenginlik barındıran değerlerdir. Her yılın Eylül ayının ikinci haftasında düzenlenen "Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenlikleri", yüzyıllardır süregelen Yörük geleneğinin devamıdır. Atalarına olan saygı ve sevgiyi sunmak, tarihlerini yâd etmek ve birlik ve beraberliklerini pekiştirmek için Türkiye'nin dört bir yanından ve Türk Dünyası ülkelerinden Yörükler ile devlet erkânı bu şenliklere katılmaktadır. Bu nedenle törenlere "Yörük Bayramı" da denilir. Ertuğrul Gazi'yi anma ve şenlik kapsamında dualarla kurban kesimi ve şifalı pilav yapımı geleneği yüzlerce yıldır devam ettirilmektedir. Hem kültürün korunması ve sürdürülmesi hem de tescillenerek turizme kazandırılması amacıyla "şifalı pilav geleneği"nin UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne girmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Yaklaşık yılda 1,5 milyon ziyaretçinin ağırlandığı Söğüt ilçesinde Oba Kültürü Tematik Parkı ve 1299 Uluçınar Panorama Müzesi'nin hayata geçirilmesi ile bu rakamın daha da artacağı tahmin edilmektedir. Tematik parkta unutulmaya yüz tutmuş Osmanlı sporları ve oyunları olan atçılık, okçuluk, oklu atçılık, güreş, cirit, kılıç-kalkan, matrak, mehteran gösterisi, Yörük ve halk

oyunları ile çeşitli takım oyunları gibi etkinlikler turistlerin ilgisine sunulabilir. Bu kapsamda, UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras varlığı olan geleneksel Türk okçuluğunu yaşatmak ve turistlere tanıtmak amacıyla Kayıboyu Okçular Vakfı ile Güreşçiler Vakfı'nın kurulması faydalı olacaktır. Turistlerin geleneksel kıyafetler ve müzikler eşliğinde hem atıcılık ve okçuluk sporlarını deneyimleyebileceği ve eğitim alabileceği ortam ve imkânlar hem de profesyonel binicilerin, okçuların ve güreşçilerin gösterilerini izleyebilecekleri alanlar oluşturulmalıdır. Ayrıca turistlerin o dönemin ruhunu yaşayabilecekleri kıl çadırından yapılmış, konaklama alanları ile geleneksel Osmanlı mutfak kültürünü deneyimleyebileceği yeme-içme alanları yapılmalıdır. Osmanlı temalı el sanatları işleri ve hediyelik eşya alabilecekleri satış noktaları ile geleneksel Osmanlı kıyafetleriyle fotoğraf çektirebilecekleri mekânlar tasarlanmalıdır. Söz konusu mekânlar aynı zamanda Osmanlı dönem dizi ve filmlerinin çekim platosu olarak kullanabilecekleri özellikte planlanmalıdır. Böylece hem dizi ve filmlerin çekimleri burada yapılarak kentin tanıtımı ve ekonomisine katkı sağlanırken hem de daha fazla turistlerin ilgi göstermesi ve Bilecik'i ziyaret etmesine yardımcı olunabilir. Oba Kültürü Tematik Parkı kompleksinin içerisinde yer alan 1299 Uluçınar Panorama Müzesi'nde ise Osman Gazi'nin rüyası ve Osmanlı'nın kuruluşunun adım adım bu topraklarda nasıl gerçekleştiği, çeşitli dijital materyallerle ve hologramlarla canlandırılabilir. Müzede çocuklara tarihi öğretecek ve sevdirecek hikâye anlatımları ile ebeveynleriyle birlikte katılabilecekleri çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Parka, insanların topluca gösteri izleyebileceği amfi tiyatrolar yapılmalıdır. Böylece şenlik zamanı dışında da yıl boyunca tiyatro, konser, sahne performansları vb. etkinliklerin sergilenebileceği uygun bir alan oluşturulmuş olur. Macaristan'da her iki yılda bir Macar Turan Vakfı tarafından düzenlenen Büyük Kurultay benzeri bir Türk-Osmanlı/Turan Kurultayı'nın, Uluslararası Etno Spor Festivali'nin ve Dünya Göçebe Oyunları'nın Söğüt'te organize edilmesi sağlanmalıdır. Bilecik'in Türk Dünyası Başkenti olması için çalışmalar yapılmalıdır. Bu girişimler, Söğüt'ün uluslararası turizm ve seyahat pazarına açılması için önemli fırsatlar yaratacaktır.

15. Gölpazarı'nı Sakin Şehir Olarak Konumlama

Gölpazarı ilçesi, Marmara Bölgesi ile Karadeniz Bölgesi sınırları arasında yer almaktadır. Coğrafi sınırları Batı Karadeniz Bölümü'nün içerisinde kalmaktadır. Eskişehir'e 121, Bursa'ya 130 ve İstanbul'a 250 kilometre mesafededir. Yaklaşık 10 bin nüfusa sahip bu küçük ilçe, Sakarya Irmağı kıyı şeridinde olduğu için mikro-klima iklim özellikleri görülmektedir. Temiz su kaynakları, toprak zenginliği, meraları ve biyolojik çeşitliliğiyle ilçe ekolojik tarımda ve hayvancılıkta gelişmiştir. Hububat üretiminde tahıllar, baklagiller ve şeker pancarı; sebze üretiminde ağırlıklı sofraalık ve salçalık domates, biber, fasulye; meyve üretiminde ise özellikle kiraz, vişne ve üzüm öne çıkmaktadır. Kiraz üretimi daha çok ihracata ve iç pazara yöneliktir. Gölpazarı Kirazı'nın coğrafi işaret tescili çalışmalarının yapılması ve ilçede kiraz festivalinin yeniden düzenlenerek turizme kazandırılması gerekmektedir. Yerel üreticiye destek olunması amacıyla 2020 yılında yaptıkları proje ile köylüler, belirli bir ücret karşılığında Kurşunlu köyüne yakın köy ve bahçelerdeki kiraz ağaçları o seneki hasat için geçici olarak sahillerlenmektedirler.

Antik çağlardan bu yana yerleşim yeri olan ve İstanbul-Bağdat Yolu'nun geçtiği Gölpazarı, önemli tarihî eserlere de sahiptir. Frig Kralı Gordios'a ait olduğu düşünülen Gordios Kaya Mezarı (Kapılı Kaya), Osmanlı'nın kuruluşunda hizmet sahibi olan Mihal Gazi tarafından yaptırılan Taşhan Kervansarayı, Mihalbey Camii, Mihalbey Hamamı ve Zincirli Kuyu en önemli yapılarıdır. İlçenin Üzümlü, Kurşunlu, Eski Bedi, Yeni Bedi, Aktaş, Göladağı, İncirli, Küçükyenice gibi otantik köyleri bulunmaktadır. Kurşunlu köyünde Bedriye BERBER ENGİN öncülüğünde kadınlar, ekoturizm temasıyla köyü turizme açmışlardır. Tamamen sivil inisiyatif ve kadınların önderliğinde başlayan turizm hareketinde ağırlıklı olarak İstanbul olmak üzere çevre illerden yaklaşık 30 seyahat acentesi Kurşunlu köyü ve bazı yakın köyleri tur programlarına dâhil etmiştir. Plato üzerinde kurulu Eski

Bedi köyüne patpat adı verilen araçlarla köy gezisi yapılmaktadır. Üzümlü köyüne ise bağ bozumu zamanı turistler götürülmektedir. Kurşunlu köyünde kadınlar, yaşadıkları evlerin bazı odalarını turistlerin konaklamaları için ev pansiyonculuğuna çevirmiştir. 35-40 turistin ağırlanabildiği köyde misafirlere kahvaltı, öğle ve akşam yemeği hizmeti sunulmaktadır. Ayrıca turistlerle köy hayatını deneyimleyebilecekleri pek çok etkinlik de gerçekleştirilmektedir. Bu etkinlikler yetişkin gruplara olduğu gibi, köyde “baba-oğul, anne-kız” temalı kamplar da düzenlenmektedir. Turistler, konakladıkları evlerin bahçelerinden domates, biber, maydanoz gibi sebzeler ve çeşitli meyveler ile kümeden yumurta toplayıp hayvanlardan da süt sağabilmektedir. Ayrıca köydeki kadınlarla birlikte ekmek, yufka, erişte, salça, peynir, reçel ve pekmez yapmayı deneyimleyerek, bu ürünlerden satın alıp beraberinde götürebilmektedir. Köye gelen günübirlik ve konaklamalı gruplara Mart sonundan başlayarak Nisan ayının tamamında labada, ebegümece, gelincik, kuzukulağı, pancar yaprağı, ıspatan, sirken mancarı, tumba mancarı gibi yenilebilir ot toplama etkinliği yapılmaktadır. Balkan muhacirlerinin gelenekleri de köyde sürdürülmektedir. Muhacirler yanlarında frezya, lale, hatmi çiçeği, gelincik, akşamsefası, kadife çiçeği gibi pek çok çiçeğin tohumunu beraberinde getirmişlerdir. Köydeki evlerin bahçelerinde rengârenk açan bu çiçekler göz kamaştırmaktadır. Bunun yanı sıra her Mayıs ayında şakayık (yaban gülü) çiçekleri, doğal olarak çıkmakta ve eşsiz görüntüsüyle köyü süslemektedir. “Sevgi ve Çiçek Diyarı” olarak adlandırılan köyde, 2017 yılında kırsalda tasarım etkinliği kapsamında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi öğrencileri köye özgü çiçekleri; elektrik direkleri, kuş yuvaları, bahçe kapıları, evlerin duvarları ve köy çeşmesine çizmişlerdir. Bazı evlerin duvarları, turistlerin hatıra fotoğrafı çektireceği şekilde tasarlanmıştır. Ayrıca, köyde geleneksel olarak her yıl 3 Ekim’de yüzden fazla çiçeğin ve atalık tohumun takas edildiği etkinlik de düzenlenmektedir. Atalık tohumlar çocuk turistlere öğretilmekte, uygun dönemlerde beraber ekimi de yapılmaktadır. Turistlere akşamları köy evinde hem köydeki gelenek ve görenekler ile hikâyeler anlatılmakta hem de yerel halkın atalarından kalma yöresel kıyafetler turistlere giydirilerek Balkan müziği eşliğinde onlara geleneksel bir gece (kına gecesi) hazırlanmaktadır. Gölpazarı ilçesi; doğal, tarihî ve kültürel zenginlikleri ve diğer sakin şehirlere olan coğrafi yakınlığının yarattığı avantajla sakin şehir olabilmek için son derece elverişli bir ilçedir.

16. Transit Yolculardan Elde Edilen Faydayı Artırma

Bilecik; Marmara Bölgesi’nin güneydoğusunda Marmara, Karadeniz, İç Anadolu ve Ege bölgelerinin kesim noktaları üzerindedir. Doğudan Bolu ve Eskişehir, güneyden Kütahya, batıdan Bursa, kuzeyden Sakarya illeri ile çevrilidir. Bilecik-Ankara 317 kilometre, Bilecik-Bolu 216 kilometre, Bilecik-İstanbul 203 kilometre, Bilecik-Kocaeli 141 kilometre, Bilecik-Kütahya 111 kilometre, Bilecik-Sakarya 103 kilometre, Bilecik-Bursa 95 kilometre ve Bilecik-Eskişehir arası yaklaşık 80 kilometredir. Yüz ölçümü bakımından Türkiye’nin en küçük illerinden biri olan Bilecik, Marmara Bölgesi’nin Anadolu’ya açılan kapısı konumunda olduğu için kentin güzergâh olma özelliği oldukça önemlidir. İstanbul’u Antalya’ya bağlayan en kısa güzergâh, Bilecik merkezden (İstanbul- Kocaeli-Sakarya-Bilecik-Kütahya-Afyon-Burdur-Antalya); Ankara’yı Bursa’ya ve ardından Balıkesir’e bağlayan kara yolu ise Bozüyük ilçesinden (Ankara-Eskişehir-Bozüyük-İnegöl-Bursa) geçmektedir. Konumundan dolayı transit yolcular için uygun bir mola noktasıdır. Fakat Bilecik’te nitelikli kara yolu tesisçiliğinin çok fazla gelişmediği ve bu ekonomik fırsatı değerlendiremediği görülmektedir. Güzergâhında bulunan Osmaneli, Vezirhan, Bilecik ve Bozüyük kara yolu tesisleri için önemli durak noktaları olarak planlanmalıdır. Bilecik’te bulunan pek çok maden, fabrika ve işletmelerin kara yolu tesisçiliğinin gelişimine katkı sağlaması ve destek olması için arazi satın alma, kiralama ve/veya tesis inşasına yönelik teşvik edici şartlar vb. sunulabilir.

Yolcuların Bilecik’te mola vermesi hatta konaklaması için transit yolculardan elde edilen faydayı artıracak önerilerde bulunmak mümkündür. Mola tesislerinde kurulmuş turizm danışma büroları,

yolcuları şehre yönlendirmek için tanıtımlar yapmalıdır. “Bilecik’te 1 Saat”, “Bilecik’te 3 Saat”, “Bilecik’te 12 Saat”, “Bilecik’te 24 Saat” vb. temalı tur programlarıyla transit yolcular bilgilendirilmeli ve ilde zaman geçirmek için teşvik edilmelidir. Bu bağlamda, Bilecik’in yerel seyahat acenteleri, paket turlar hazırlayarak transit yolcuların hizmetine sunabilir. Turizm danışma bürosu çalışanları; aynı zamanda Bilecik’te bulunan konaklama imkânları, yeme-içme olanakları, rekreasyon etkinlikleri, festival ve özel günler ve alışveriş imkânları vb. ile Bilecik’in doğal, tarihî ve kültürel değerleri hakkında bilgi vermelidir. Bilgi verilirken eş zamanlı olarak anlatılan değerler, dijital ve görsel sunumlarla transit yolculara izlettirilmelidir. Bu tanıtımlarda, mutlaka daha önce transit yolcuların deneyimlediği etkinliklerin fotoğraflarına da yer verilmelidir. Bilecik’in yerel ve coğrafi işaretli ürünleri, el sanatları işleri ve nitelikli hediyelik eşyaları kara yolu tesislerinde bulunan satış noktasında yolculara sunulmalıdır. Ayrıca sosyal medyanın tartışılmaz gücü, kara yolu tesislerinin tanıtımı ve transit yolcuların Bilecik’te zaman geçirmesini teşvik etmek için kullanılmalıdır. İl için oluşturulan özel dijital gezi rehberlerine kara yolu tesislerinde bulunan imkânlar, satış noktaları ile Bilecik’te ne kadar sürede neler yapılabilir, neler yenilir, neler alınır, nerede konaklanabilir, hangi deneyimler yaşanabilir gibi çarpıcı başlıklarla tanıtımlara yer verilmelidir. “Şerbetçiotu ile tanışın.”, “Kınık Çömleği’ni deneyimleyin.”, “Lefke Bezi’ne dokununuz.”, “Coğrafi işaretle tescilli Pazaryeri Helvası ve Bozüyük Mercimekli Mantısı’nı tadın.”, “Osmanlı’nın kurulduğu Söğüt’te kıl çadırlarında konaklayın.”, “Kömürsü Yaylası’nda manzaranın keyfini çıkarın.”, “Küçükemalî Tabiat Parkı’nda doğayı dinleyin.”, “Osmaneli İçmeleri’nde sağlığınıza kavuşun.”, “Harmankaya Kanyonu’nda yürüyüş yapın.”, “Çiçek ve sevgi diyarı Kurşunlu’da köy hayatını yaşayın.” gibi sloganlarla ve görsel tanımlarla transit yolcuların dikkati çekilerek ilin turistik değerlerini yerinde deneyimleyebilecekleri ve geceledebilecekleri imkânlar tanıtılmalıdır.

17. Pazaryeri’ni Doğa Temelli Turizm Destinasyonu Olarak Konumlama

Bilecik’in küçük bir ilçesi olan Pazaryeri; doğusunda ve güneyinde Bozüyük, batısında İnegöl, kuzeyinde Bilecik merkez ilçesi ile çevrilidir. İlçenin yüz ölçümü 399 kilometrekaredir; iklimi sert ve karasaldır. İlçe engebeli ve dağınık bir topografyaya sahiptir. Daha çok yayla görünümünde vadiler içinde küçük düzlükleri barındıran ilçe merkezinde, Kireçlik Tepesi (890 metre), Ahı Dağı (1110 metre), Esemen Sırtları (Dokuzöküz Dağları), Uzunçam, Karateke, Kertalan Sırtları (1000-1500 metre), sırtlar, tepeler ve yükseltiler vardır. Sorgun Çayı, Karasu Çayı, Günyurdu Mustafa Erdemir Barajı ve Küçükemalî, Bozcaarmut, Esere, Büyükemalî ve Sarnıç gibi göletler hem tarım arazilerinin sulanması açısından hem de tabiat güzellikleri açısından önemlidir. İlçede ayrıca Türkiye’de sadece burada yetişen ve coğrafi işaret tescilli Şerbetçiotu bitkisi ve patent hakkı alınan “Pazarcık Boncuğu” fasulyesinin de tarımı yapılmaktadır. Bu bitkilerin varlığı, tanıtım ve turizme katkı sağlamaktadır.

Toprağın sanatla buluştuğu yer olarak adlandırılan Kınık köyü, Pazaryeri ilçesine her yıl binlerce turist çekmektedir. Unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarından olan çömlekçiliğin yapıldığı bu köyde küçük atölyeler bulunmaktadır. Yıllardır bu meslekle uğraşmış eski ustalar ve onların yanındaki genç ustaların yer aldığı bu atölyelerde, Pazaryeri’nin doğasını keşfetmek için gelen turistlere deneyimsel turizm kapsamında çömlekler yaptırabilir. Bu yaptırılan çömlekler, turistlere satılabilir. Bunun yanı sıra çeşitli türlerde ve boylarda üretilecek çömlekler, bardak takımları, saksılar vb. ürünler, turistlere hediyelik eşya olarak sunulabilir.

“Göletler Diyarı” olarak bilinen bu ilçede, irili ufaklı, pek çok göl ve gölet bulunmaktadır. Küçük Elmalı Göleti, Büyük Elmalı Göleti, Bozcaarmut Göleti, Esere Göleti ve Günyurdu Baraj Göleti’nde pek çok rekreasyonel aktivite gerçekleştirilmektedir. Zengin doğasının yanı sıra kampçılık, trekking, olta balıkçılığı gibi aktivelere yönelik alt yapı ve üst yapı olanakları geliştirilebilir ve bu şekilde turistlerin ilgisi bu bölgeye çekilebilir. Özellikle bölgenin doğallığının yanı sıra yatırımcılar tarafından sunulacak imkânlar sayesinde yapılabilecek glamping-bungalow tarzı

konaklama tesisleri, İstanbul, Bursa ve Eskişehir gibi büyük şehirlerden turistlerin buraya gelmesine ve bölge ekonomisinin canlanmasına katkı sağlayacaktır. Hafta sonu şehir dışına kaçmak isteyen doğaseverlerin, macera arayan turistlerin, sürpriz (evlilik, doğum günü vb.) yapmayı seven çiftlerin tercih edeceği bu tesisler, yılın büyük bir kısmında dolu olacaktır. Ek olarak glamping-bungalov tarzı tesisler sayesinde Bilecik il genelinde yetersiz olan konaklama imkânları ve kapasitesi de artırılmış olacaktır.

Bozüyük ilçesi sınırları içerisinde bulunan, bununla beraber Pazaryeri'ne oldukça yakın mesafedeki Erikli Tabiat Parkı başta olmak üzere Kömürsu, Sofular ve Çiçekli yaylaları gibi pek çok alanda kamp, karavan, çadır vb. alanlarda konaklayacaklar için çeşitli düzenlemeler yapılarak doğa temelli turizme uygun hâle getirilebilir. Yürüyüş ve bisiklet rotaları oluşturularak turistlerin flora ve fauna zenginliğini keşfetmesi sağlanabilir. Erikli Tabiat Parkı içerisindeki Atatürk Köşkü'nün restorasyonu ile buraya yapılacak doğa eğitim merkezi, hizmet evi, tuvalet, çadırlı kamp alanı, büfe, seyir terası ve diğer alanların inşasının bitirilmesiyle burası daha fazla talep görecektir. Ayrıca, Erikli Tabiat Parkı'na da glamping tarzı konaklama üniteleri yapılmalıdır. Böylece, sadece yazın değil tüm yıl boyunca turistlerin ilgisini çeken bir destinasyon oluşturulmuş olacaktır. Küçükemal Tabiat Parkı Orman Kütüphanesi Geliştirme Projesi hayata geçirilmelidir ve Türkiye'de nadir olan bu proje sayesinde doğa temasının ön plana çıkartılması sağlanmalıdır. Özellikle zengin doğasının yanı sıra ilgi duyan misafirlere yönelik hazırlanmış bungalov tesisleri sayesinde destinasyon daha da ilgi çekici hâle gelebilir. Sessiz ve sakin bir ortamda kitapseverler, araştırmacılar ve turistler, uzun süre konaklayabilir ve zamanlarını burada geçirebilir.

18. Osmaneli'nde Sanayiye Turizmle Entegre Etme

Osmaneli ilçesi yaklaşık 22.000 nüfusa sahip olmasına karşın ilçedeki istihdam oranının oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Osmaneli'ye özellikle son yıllarda hem çevre illerdeki büyük sanayi işletmelerinin üretim tesislerinin hem de bireysel yatırımcıların girişimlerini taşıdıkları veya yönlendirdikleri görülmektedir. Mermer, alüminyum, kimya ve tarım sektörleri başta olmak üzere farklı iş kollarından yaklaşık kırka yakın işletme ve sanayi kuruluşu, ilçede faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu açıdan bakıldığında Osmaneli ve çevresinde büyük bir sanayi potansiyeli olduğu söylenebilir. Ayrıca, Bilecik merkez ile ilçelerinde bulunan büyük organize sanayilerinde ve küçük sanayi yerlerinde, yaklaşık 100 tane irili ve ufaklı farklı iş kollarına ait işletme ve sanayi kuruluşu yer almaktadır.

Osmaneli ilçesinin bu ticaret ve sanayi hacmine ulaşması eski kaynaklara göre normal karşılanabilir. Çünkü Osmaneli ilçesi, geçmişte hem İstanbul-Bağdat ve Mekke yolu üzerinde yer alan hem de İstanbul-Hicaz Demiryolu'nun geçtiği yerlerden biri olarak bilinmektedir. Yıllardır bu potansiyele sahip olmasına rağmen ilçenin mevcut konaklama kapasitesinin yetersizliği, turizm varlıklarının yeterince tanıtılmaması veya ön plana çıkartılamaması, sanayi ve iş amaçlı ilçeyi ziyaret edenlerin konaklama süresinin uzatılmaması vb. nedenler; Osmaneli'nde turizm ve sanayi iş birliğinin istenilen düzeyde sağlanamamasına, sanayinin özellikle yabancı iş turizmi talebine açılma fırsatının engellenmesine, sürdürülebilir bir sanayi geliştirme çabasının ortaya konamamasına ve sanayinin turizmin bir bileşini hâline getirilememesine sebep olmaktadır. Osmaneli ilçesinin sahip olduğu 300 kişilik yatak kapasitesinin yetersiz olması nedeniyle özellikle yoğun sezonlarda buraya gelen turistler ve sanayiciler, burada konaklama yapmak yerine en yakın yerleri tercih etmektedir. İznik, Yalova, Sakarya bu durumda başı çeken destinasyonlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Son yıllarda yapılan yatak kapasitesi artırımın daha hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi, yeni konaklama tesisi için yatırımcıların teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu şekilde ilçede kalan iş insanlarının turizm değerlerini ziyaret etmesi ve turizm bileşenleri ile buluşması sağlanabilir. Eski Osmaneli evleri restore edilerek butik otellere ve hediyelik eşya dükkanlarına dönüştürülebilir. Hagios Georgios (Aya Yorgi) Kilisesi'nin aslına uygun şekilde restore edilerek bir müze ya da yerel yemeklerin

sunulduğu bir restorana çevrilerek turizme kazandırılması düşünülebilir. Bununla beraber ilçede saatlik-yarım günlük-günlük turların düzenlenmesiyle ve İçmeler Kaplıcaları'nın daha etkin tanıtımının yapılmasıyla, çevresinde bulunan sanayi sektörünün ilçeye çekilmesi de sağlanabilir. Yoğun ve stresli iş temposundan kaçmak isteyen kişilerin tercih edebileceği, sakinliği ve doğası ile cezbedici olan Osmaneli, bu potansiyelini acilen kullanılmalıdır. Ayrıca Osmaneli ilçesinde sanayi sektöründe üretilen bazı ürünler hem otellerde kullanılabilir hem de hediyeelik eşya olarak turistlere satılabilir. Bunlar, özellikle seramik ve tekstil firmaları ile Lefke Bezi atölyelerinin ilçeye özgü ürettiği ürünler olabilir. Bununla birlikte bazı sanayi işletmelerinin ürettikleri ürünlerinin tanıtım ve satış faaliyetlerini gerçekleştirmeleri için restore edilmiş eski konaklar ile konaklama işletmelerinin bir bölümü sergi ve satış salonuna (showroom) dönüştürülebilir.

19. Harmankaya Kanyonu'nu Cazip Turizm Ürünü Hâline Getirme

Harmankaya Kanyonu'nun giriş noktası Yenipazar ilçesine bağlı Karahasanlar köyü (473 metre) ve çıkış noktası ise İnhisar ilçesine bağlı Harmanköy'dür (360 metre). Harmankaya Kanyonu'nun 260 hektarlık alanı, 2013 yılında tabiat parkı olarak ilan edilmiştir. Böylece, zengin faunası ve florasını tüm ziyaretçilere açmıştır. Kanyon, yapısı bakımından ve manzara bütünlüğü açısından insanların ilgisini çekecek doğal ve rekreasyonel olanaklara sahiptir.

İçerisinde iri ufaklı şelaleleri bulunan, 3 kilometre uzunluğundaki kanyonda yürüyüşler, kamplar, piknikler, tırmanışlar yapılmaktadır. Rotanın zorluk derecesi yüksek olduğu için sadece profesyonel doğa grupları ekipmanlar ile kanyonu geçebilmektedir. Kanyon, ulaşılabilir ve çekiciliğe sahip olmasına rağmen henüz beklenen ilgiyi görmemektedir. Tanıtım faaliyetlerinin artırılmasıyla sadece ulusal düzeyde değil aynı zamanda uluslararası düzeyde de bilinmesine katkı sağlanacaktır. Ayrıca buraya gelemeyen veya ulaşamayan turistler için sanal gerçeklik videoları gibi teknolojik imkânlar hazırlanabilir ve turistlerin beğenisine sunulabilir.

Harmankaya Kanyonu'nun alt ve üst yapı imkânlarının yetersiz olduğu hatta bazı noktalarda hiç olmadığı tespit edilmiştir. Kanyonun giriş noktalarından başlamak üzere yol haritaları hazırlanmalı ve risk planları ortaya konulmalıdır. Yine bu giriş noktalarında bilgilendirme faaliyetleri yapılmalı ve ziyaretçi bilgileri not alınmalıdır. Kanyon geçişi sırasında lazım olabilecek makine, teçhizat, kıyafet (yağmurluk, ayakkabı vb.) imkânları satış noktalarında ziyaretçilere sunulmalıdır. Bunların yanı sıra yiyecek satış yerleri, restoranlar, kafeler, seyir terası (cam teras), çevre düzenlemeleri, dinlenme yerleri yapılmalı ve turistlerin ihtiyaç duyabileceği her şey hazır bulundurulmalıdır. Yine kanyon içerisinde ve etrafında kanyonla ilgili yönlendirme ve bilgilendirme tabelaları olmalıdır. Bu sayede, turistlerin olumsuzluk yaşaması engellenecektir. Turistlerin ziyaretleri esnasında kanyon içerisinde yaşanabilecek yaralanmalar ile ilk yardım müdahalesi gerektirecek durumlar için acil durum sistemlerinin oluşturulması ve yakın bir noktada sağlık kabini ile müdahale ekibinin bulundurulması gerekmektedir. Kanyonda turistlere sunulan yürüyüş, kamp ve tırmanış etkinliklerin yanı sıra kanyonu gezemeyecek durumda olan insanların kanyonu yukarıdan görmelerini sağlayacak noktalar belirlenmeli ve buralara seyir alanları oluşturulmalıdır. Oluşturulan bu noktalar, kolay ulaşılabilir olmasının yanı sıra güvenliği sağlanan yerler olmalıdır. Özellikle kanyonu ziyaret edecek turistlerin içinde yer alan macera tutkunları için zorlu tırmanış ve iniş parkurları hazırlanabilir, yaban hayatı bu bölgede olduğu için gözlemlenmek isteyenlere özel gece kamp alanları oluşturulabilir. Harmankaya Kanyonu'nun etrafında yer alan köylerde (Harmanköy, Karahasanlar, Muratça) yaşayan insanlarda turizm bilinci oluşturulmalı ve turizmin gelişimine katılmaları sağlanmalıdır. Kanyon ve çevreye ilişkin yerel bilgilere sahip olan bu yerel halk hem turistlere otantik bilgiler sunarken hem de kanyon geçişi esnasında yaşanabilecek olumsuzlukları öngörebilir. Ayrıca turistlere yapılacak alan kılavuzluğu sayesinde hem yerel halk kendini geliştirebilir hem de maddi kazanç sağlayabilir. Bunun

yanı sıra bu köylerde yetiştirilen doğal ve yerel ürünlerin satışı da bu alan içerisinde kurulacak satış noktalarında ve organik pazarda köylüler tarafından yapılmalıdır.

20. Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme

2018 yılında hazırlanan Türkiye Turizm Ana Planı'nda, ulusal tanıtım ve pazarlamada markalaşmayı sağlamanın yanı sıra destinasyon özelinde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerini yürütecek yapıların oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak ortaya konan ulusal hedeflere uygun biçimde potansiyel ulusal turizm olanaklarını belirleyerek, ulusal çapta tanıtım ve pazarlama etkinliklerini yerine getirmek için 2019 yılında Türkiye Turizm ve Geliştirme Ajansı (TGA) faaliyete geçmiştir. 2021 yılı itibarıyla da T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü ve Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) eş güdümünde, ulusal ve uluslararası alanda destinasyonların daha etkin tanıtımını destekleyecek İl Tanıtım ve Geliştirme Programı başlatılmış ve bu kapsamda iller bazında İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları (İTGK) oluşturulmuştur. Böylece kurulan İTGK'ların ulusal eylem planı çerçevesinde ortaya konan ilkeler ve yaklaşım doğrultusunda, ilin turizm tanıtım ve geliştirme etkinliklerini belirlemesi ve bunları koordine etmesi, bir anlamda il sınırlarını kapsayan Destinasyon Yönetim Örgütü olarak çalışması beklenmektedir.

Destinasyon Yönetim Örgütlerinin (DYÖ) temel fonksiyonu, destinasyonun özellikle tanıtım ve geliştirme politikalarını belirlemek ve bu politikaları yerel paydaşlarla koordine ederek yürütmektir. Valiliklerinin ve özellikle Valilik altında İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinin öncülüğünde oluşturulan İTGK'ların, DYÖ'lerin uluslararası yapılanmasına uygun şekilde, geniş bir paydaş katılımıyla yönetilmesi gerekmektedir. Bu paydaşlar; destinasyondaki yerel yönetimler, turizm işletmeleri (seyahat acenteleri, konaklama, gastronomi ve rekreasyon işletmeleri vb.) ticari birlikler, meslek odaları, Bölgesel Kalkınma Ajansı ve uluslararası projelerde rol alabilecek sivil toplum örgütleri, kongre ve bilimsel etkinliklerde rol alan üniversiteler, spor kulüpleri vb. gibi ilde farklı faaliyet alanlarında etkinlikler yürüten yapılar olabilmektedir.

Bilecik İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu, tanıtımda DYÖ sorumluluğu ile hareket ederek, Turizm Ana Planı'na uygun ve TGA tarafından ulusal hedeflere uyumlu biçimde ortaya konan *Bilecik Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'ndaki başlıkları yerine getirme ve ilin etkili tanıtımını yapma görevini üstlenmektedir. İl bazında birçok kurum ve kuruluş bir taraftan bağımsız biçimde kendi tanıtımlarını yaparken, diğer taraftan da ilin tanıtımına da önemli destek verebilmektedir. Bu noktada bir destinasyonun tanıtımında rol alan ulusal ve özellikle uluslararası ilişkilerde güçlü ağlara sahip paydaşların eş güdüm içinde hareket edebilmeleri önem arz etmektedir. Bu kapsamda Kurul, il tanıtımında rol alabilecek, ilde ticaret, eğitim, çevre, bilim, spor, sağlık, kültür ve sanat gibi farklı alanlarda etkinlik yürüten sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimin, akademinin, turizm işletmelerinin, il idari birimlerinin ve spor kulüpleri gibi kendi faaliyet alanında ulusal ve uluslararası temasları olan ve tanıtımda rol alabilen paydaşların tanıtım çabalarını bütünleşik bir plan dâhilinde ele almalıdır. Kurul, her bir paydaşın il tanıtımında etkili rol alabileceği alanları belirlemeli, etki alanları içinde sorumluluklarını paylaşmalı ve bu sayede her bir paydaşın tanıtımdaki rollerinin belirlenen ortak hedef doğrultusunda şekillenmesini sağlayarak bütüncül bir politika benimsemelidir.

DYÖ sorumluluğunda hareket eden Kurul, ildeki turizm potansiyelini ve mevcut kaynakları düşünerek ortaya koyduğu markalaşma hedefi yolunda, destinasyonun tanıtım sloganı, imajı ve marka konumu hedefini, farklı paydaşların eş güdümlü çabaları ile ortak hedefe yöneltmeli ve bu sayede daha hızlı ve etkili sonuç almayı sağlamalıdır.

İsmet İnönü Bulvarı No: 32
06100 Emek, Ankara

Esentepe Mahallesi Büyükdere Cad.
No: 127 Astoria AVM B Blok Kat: 4
34394 Şişli, İstanbul